

**IZVJEŠTAJ O POSLOVANJU
DOO FONDA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE ZA
2022. GODINU S FINANSIJSKIM IZVJEŠTAJEM I
ZAVRŠNIM RAČUNOM**

Maj, 2023. godine

SADRŽAJ

I UVOD	4
1.1. Djelatnost Eko-fonda.....	4
1.2. Sjedište Društva	4
1.3. Organi Društva.....	5
1.4. Organizacija i kadrovska struktura Društva.....	5
1.5. Slobodan pristup informacijama	6
1.6. Misija i Vizija Eko-fonda	6
II IZAZOVI U POSLOVANJU	10
III IZVJEŠTAJ O REALIZOVANIM PROJEKTIMA.....	11
IV FINANSIJSKI IZVJEŠTAJ EKO-FONDA ZA 2022. GODINU	31
V ZAKLJUČAK	36
VI ZAVRŠNI RAČUN DRUŠTVA.....	39
1.1. NAPOMENE UZ ZAVRŠNI RAČUN.....	48
1. OKVIR ZA FINANSIJSKO IZVJEŠTAVANJE I KONCEPT NASTAVKA POSLOVANJA.....	49
1.1. Okvir za finansijsko izvještavanje i uslovi za njegovu primjenu.....	49
1.2. Uporedni podaci	49
1.3. Korišćenje procjena.....	49
1.4. Primjena pretpostavke stalnosti poslovanja.....	49
2. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA	50
2.1. Nematerijalna ulaganja	50
2.2. Nekretnine, postrojenja i oprema	50
2.3. Obezvredenje vrijednosti imovine	51
2.4. Alat i sitan inventar	52
2.5. Dugoročni finansijski plasmani.....	52
2.6. Zalihe	52
2.7. Kratkoročna potraživanja i plasmani.....	52
2.8. Vremenska razgraničenja.....	53
2.9. Neraspoređeni dobitak.....	53
2.10. Obaveze	54
2.11. Dugoročna rezervisanja	54
2.12. Uslovljene donacije- Grantovi	55
2.13. Prihodi i rashodi.....	55
2.14. Kamata i drugi troškovi pozajmljivanja	56

2.15.	Događaji nakon datuma Bilansa stanja	56
2.16.	Naknadno ustanovljene greške	56
2.17.	Funkcionalna valuta i valuta prikazivanja	56
3.	POJEDINAČNA OBJELODANJIVANJA	57
3.1.	Neuplaćeni upisani kapital	57
3.2.	Nematerijalna imovina	57
3.3.	Nekretnine, postrojenja i oprema	58
4.4.	Učešća u kapitalu zavisnih pravnih lica	59
4.5.	Učešća u kapitalu pridruženih pravnih lica	59
4.6.	Ostali dugoročni finansijski plasmani	59
4.7.	Zalihe	59
4.8.	Kratkoročna potraživanja i plasmani	59
4.9.	Gotovina i gotovinski ekvivalenti	59
4.10.	Unaprijed plaćeni troškovi	60
4.11.	Osnovni kapital i otkupljene sopstvene akcije	60
4.12.	Rezerve	60
4.13.	Revalorizacione rezerve i nerealizovani dobiti i gubici	60
4.14.	Rezervisanja	60
4.15.	Dugoročne obaveze	61
4.16.	Kratkoročne obaveze	62
4.17.	Tekući i odloženi porez na dobit	62
4.18.	Odloženi prihodi i primljene donacije	63
4.19.	Ostali prihodi iz poslovanja	63
4.20.	Poslovni rashodi	63
	U okviru pozicije Ostali nematerijalni troškovi, na kontu 539, prikazi su troškovi po osnovu realizacije projekata. U narednoj tabeli prikazana je analitička evidencija po realizovanim projektima.	64
4.21.	Ostali poslovni rashodi	65
4.22.	Finansijski prihodi i rashodi i prihodi i rashodi od usklađivanja vrijednosti finansijske imovine i obaveza	65
4.23.	Izloženost deviznom riziku	65
4.24.	Izloženost kreditnom riziku	65
4.	OSTALA OBJELODANJIVANJA	65
5.1.	Potencijalne obaveze i potencijalna sredstva	65
5.2.	Događaji nakon izvještajnog perioda	65
	OBRAČUN AMORTIZACIJE OSNOVNIH SREDSTAVA	67

Odluka Vlade Crne Gore o osnivanju Fonda za zaštitu životne sredine (u daljem tekstu: Eko-fonda) donijeta je 22. novembra 2018. godine. Osnivanje Eko-fonda je predviđeno članom 76 Zakona o životnoj sredini („Sl. list Crne Gore“, br. 52/16, 73/19), sa ciljem osiguravanja sredstava za finansiranje projekata iz oblasti zaštite životne sredine.

Na osnovu člana 68 i 77 Zakona o privrednim društvima („Sl. list RCG“, br. 6/02 i „Sl. list CG“, br. 17/07, 80/08 i 36/11) i člana 8 Odluke o osnivanju DOO Fonda za zaštitu životne sredine („Sl. list CG“, broj 81/18, 5/20), Vlada Crne Gore, na sjednici od 10.10.2019. godine, donijela je Statut DOO Fonda za zaštitu životne sredine ("Službeni list Crne Gore", br. 061/19, 12/20), kao jednočlanog društva sa ograničenom odgovornošću.

1.1. Djelatnost Eko-fonda

Društvo sa ograničenom odgovornošću „Fond za zaštitu životne sredine“, (u daljem tekstu: „Društvo“) sa skraćenim nazivom društva DOO „Eko-fond“, sa sjedištem u Podgorici, je pravno lice registrovano u Centralnom registru privrednih subjekata Crne Gore.

Djelatnost Društva propisana je članom 13 Statuta i članom 4 Odluke o osnivanju Eko-fonda i predstavlja finansiranje pripreme, sprovođenja i razvoja programa, projekata i sličnih aktivnosti u oblasti očuvanja, održivog korišćenja, zaštite i unapređivanja životne sredine, energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora energije na državnom i lokalnom nivou, i to kroz:

- sprovođenje nacionalnih strateško – planskih dokumenata iz područja zaštite životne sredine, održivog razvoja i energetske efikasnosti;
- posredovanje u vezi sa finansiranjem zaštite životne sredine, energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije iz sredstava obezbijeđenih iz kredita, donacija i pomoći, instrumenata, programa i fondova Evropske unije, Ujedinjenih nacija i međunarodnih organizacija, stranih ulaganja namijenjenih zaštiti životne sredine, od stranih država, finansijskih institucija i domaćih i stranih pravnih i fizičkih lica;
- vođenje baze podataka o programima, projektima i sličnim aktivnostima u području zaštite životne sredine i energetske efikasnosti, potrebnim i raspoloživim finansijskim sredstvima za njihovo ostvarivanje;
- uspostavljanje i ostvarivanje saradnje sa međunarodnim i domaćim finansijskim institucijama i drugim pravnim i fizičkim licima, radi finansiranja zaštite životne sredine i energetske efikasnosti, u skladu sa nacionalnim strateško - planskim dokumentima iz oblasti zaštite životne sredine, energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije;
- druge poslove koji se odnose na finansiranje zaštite životne sredine i energetske efikasnosti.

1.2. Sjedište Društva

Sjedište Društva je u Podgorici, Ulica II crnogorskog bataljona 2c.
Mejl adresa Društva je info@eko-fond.me

1.3. Organi Društva

Organi Društva su: Odbor direktora i Izvršni direktor.

Odbor direktora je organ upravljanja Društva. Odbor direktora ima pet članova, koje na prijedlog organa državne uprave nadležnog za poslove zaštite životne sredine (u daljem tekstu: Ministarstvo), imenuje i razrješava Vlada Crne Gore, kao Osnivač društva. Odbor direktora, shodno ovlaštenjima utvrđenim Statutom i drugim aktima društva, kontinuirano nadzire vođenje poslovanja Društva.

Odlukom Vlade Crne Gore o imenovanju novih članova Odbora direktora br. 04-3935/4 od 26. avgusta 2021. godine, za nove članove Odbora direktora Društva imenovani su: Ana Pivljanin - dipl. ekonomista, Nela Vešović Dubak - magistar bioloških nauka, Marija Đurović - dipl. menadžer turizma, Gordana Kasom - doktor bioloških nauka i Mihailo Asanović – dipl. menadžer. Na XI sjednici odbora direktora održanoj dana 02.09.2021. godine za predsjednicu Odbora direktora izabrana je Ana Pivljanin, diplomirani ekonomista.

U periodu od 01.01.2022. godine do 31.12.2022. godine Odbor direktora je održao 12 sjednica na kojima su usvojena sledeća dokumenta: Odluka o izmjeni Odluke o osnivanju Eko-fonda; Odluka o usvajanju Plana javnih nabavki Eko-fonda za 2022. godinu; Odluku o utvrđivanju Predloga godišnjeg programa rada i finansijskog plana DOO Fonda za zaštitu životne sredine za 2022. godinu; Odluku o izmjenama i dopunama Plana javnih nabavki DOO Fonda za zaštitu životne sredine za 2022. godinu; Odluku o rezervisanju sredstava; Odluku o izmjenama i dopunama Pravilnika o postupku objavljivanja javnog konkursa, vrednovanju prijave i odlučivanju o odabiru korisnika sredstava Eko-fonda; Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o računovodstvu i računovodstvenim politikama Eko-fonda; Odluka o izmjenama i dopunama Pravilnika o računovodstvu i računovodstvenim politikama; Pravilnik o načinu čuvanja i korišćenja štambilja Eko-fonda; Odluku o utvrđivanju Izvještaja o poslovanju i finansijskih iskaza DOO Fonda za zaštitu životne sredine za 2021. godinu sa narativnim izvještajem o realizovanim projektima; Odluka o usvajanju godišnjeg programa raspisivanja javnih konkursa; Odluka o usvajanju godišnjeg programa raspisivanja javnih konkursa; Odluka o usvajanju programa rada i finansijskog plana Eko-fonda za 2022. godinu; Odluka o odabiru učesnika u projektu „Solari 3000+ za domaćinstva i Solari 500+ za pravna i fizička lica“; Odluka o proširenju projekta „Solari 3000+ i Solari 500+ za pravna i fizička lica“.

Izvršni direktor Društva kao organ rukovođenja, organizuje i vodi poslovanje Društva, zastupa i predstavlja Društvo, odgovara za zakonitost rada Društva, sprovodi odluke Odbora direktora i odlučuje o drugim pitanjima u vezi sa tekućim radom i poslovanjem Društva utvrđenih zakonom i statutom Društva. Izvršnog direktora imenuje Vlada na osnovu sprovedenog javnog konkursa, a mandat mu traje četiri godine uz mogućnost ponovnog imenovanja.

1.4. Organizacija i kadrovska struktura Društva

Organizacionu strukturu Društva shodno novom Pravilniku o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta koji je stupio na snagu 10. januara 2022. godine čine 5 (pet) Službi i to:

- Služba za projekte energetske efikasnosti i obnovljive izvore energije (6 izvršilaca)

- Služba za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene (6 izvršilaca)
- Služba za implementaciju i razvoj međunarodnih i partnerskih projekata (6 izvršilaca)
- Služba za finansije i računovodstvo (5 izvršilaca)
- Služba za pravne i opšte poslove (8 izvršilaca)

U Eko-fondu ukupno je zaposleno 14 lica (predviđeno 33), od kojih je sa 9 zaposlenih zasnovan- radni odnos na neodređeno vrijeme, sa 4 lica zasnovan je radni odnos na određeno vrijeme, dok je sa izvršnim direktorom radni odnos zasnovan do isteka mandata. Takođe, napominjemo da je dvoje zaposlenih na dužem bolovanju.

1.5. Slobodan pristup informacijama

U Društvu se redovno obavljaju poslovi shodno odredbama Zakona o slobodnom pristupu informacijama („Sl. list CG“, br. 44/12,30/17) i vodi se računa o transparentnosti organa upravljanja i proaktivnom objavljivanju informacija. S tim u vezi, imenovano je ovlašćeno lice za postupanje po zahtjevima za slobodan pristup informacijama, kao i javno istaknuta dokumenta na sajtu društva i to: Vodič za slobodan pristup informacijama, Javni registri i javne evidencije, Programi i planovi rada, Spisak zaposlenih sa njihovim zvanjima, Spisak javnih funkcionera sa listom obračuna njihovih zarada, kao i informacije kojima je po zahtjevu pristup odobren.

U toku 2022. godine podnijeta su ukupno 2 (dva) zahtjeva za slobodnim pristupom informacijama kojima je u zakonom predviđenom roku dozvoljen pristup istim.

1.6. Misija i Vizija Eko-fonda

Crna Gora aktivno radi na nacionalnom i međunarodnom nivou kako bi dala svoj doprinos u globalnoj borbi protiv klimatskih promjena i zaustavljanju degradacije životne sredine o čemu govori činjenica da je u svoj zakonodavni okvir prenijela pravnu tekovinu Evropske unije (u daljem tekstu: EU) i obaveze koje proističu iz ratifikovanih međunarodnih konvencija i sporazuma. Visok stepen zaštite životne sredine predstavlja jedan od osnovnih ciljeva koji su utkani u EU zakonodavstvo, zajedno sa načelima održivog razvoja i integracije zaštite životne sredine u sve politike.

Pristupanje Crne Gore Evropskoj uniji zahtijeva aktivnu ulogu svih segmenata društva, te će Eko-fond imati značajno učešće u procesu integracija i ostvarivanja daljeg napretka u implementaciji pravne tekovine EU posebno u okviru Poglavlja 27 - životna sredina i klimatske promjene kao ključni mehanizam za prikupljanje i ulaganje finansijskih sredstava u izgradnju održivog društva u Crnoj Gori, koji će se temeljiti na efikasnom korišćenju svih prirodnih resursa i niskokarbonskom razvoju.

U tom kontekstu, osnovna misija i vizija Eko-fonda biće usmjerene na finansiranje aktivnosti očuvanje svih komponenti životne sredine i racionalno korišćenje prirodnih resursa kao osnovnih uslova za održivi razvoj, što je jasno definisano osnivačkim aktima Društva:

Misija Eko-fonda je prikupljanje i ulaganje finansijskih sredstava u izgradnju održivog društva u Crnoj Gori, koji će se temeljiti na efikasnom korišćenju svih prirodnih resursa i niskokarbonskom razvoju.

Sufinansiranjem projekata u oblasti zaštite životne sredine i klimatsko-energetske oblasti, Eko-fond djeluje i kao jedan od pokretača privrednog i infrastrukturnog razvoja Crne Gore, uz uvažavanje najviših standarda zaštite životne sredine.

Uspostavljanjem i djelovanjem Eko-fonda osigurava se dugoročna finansijska perspektiva za ostvarenje nacionalnih prioriteta, uz transparentnost i efikasnost u procedurama nabavke, upravljanja i namjenskog korišćenja sredstava.

Vizija Eko-fonda je da se pozicionira kao vodeća stručno-finansijska institucija u oblasti zaštite životne sredine i održivog razvoja u Crnoj Gori.

• Rad u stručnim tijelima / radnim grupama

Imajući u vidu definisane oblasti djelovanja shodno Statutu i Odluci o osnivanju, Eko-fond je u svom radu upućen na saradnju sa drugim državnim institucijama i organizacijama koji su nam glavni partneri u ostvarivanju osnovne misije i vizije Društva. Stoga, u cilju efikasnog izvršavanja programskih i razvojnih zadataka Društva, posebna pažnja tokom 2022.godine bila je posvećena strateškom unaprjeđenju međuinstitucionalne saradnje, a u prilog ovome govori i činjenica da su zaposleni Eko-fonda tokom 2022. godine aktivno učestvovali u aktivnostima radnih grupa, radu konferencija, aktivnostima u globalnim kampanjama i radnim platformama, radnim sastancima i dr.

Predstavnici Eko-fonda su aktivno učestvovali u radu sljedećih radnih grupa:

1. Radna grupa za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine EU koja se odnosi na pregovaračko Poglavlje 27 – životna sredina i klimatske promjene (Kabinet predsjednika Vlade Crne Gore, Kancelarija za evropske integracije);
2. Tehnička radna grupa za izradu Nacionalnog energetskeg i klimatskog plana (Ministarstvo kapitalnih investicija);
3. Radna grupa - Podrška promjeni paradigme ka niskokarbonskom saobraćaju u Crnoj Gori (Ministarstvo kapitalnih investicija);
4. Radna grupa za promociju i identifikaciju projekata iz oblasti zelene ekonomije (Ministarstvo ekonomskog razvoja);
5. Program Ekonomskog oporavka (Ministarstvo ekonomskog razvoja)
6. Radne grupe za izradu predloga Odluke o visini naknada, načinu obračuna i plaćanja naknada zbog zagađivanja životne sredine (Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma);
7. Sektorska radna grupa za izbor i ocjenu strateškog značaja prioriternih infrastrukturnih projekata u oblasti životne sredine (Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma);
8. Priprema realizacije projekata podrške pri kupovini i ugradnji fotonaponskih panela za individualne stambene objekte;“
9. Evaluacija napretka u sprovođenju politika razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća (MMSP);
10. Radna grupa za finansiranje održivog razvoja

11. Radna grupa za pravednu tranziciju
12. Radna grupa za mitigaciju i adaptaciju na klimatske promjene
13. Radna grupa za sprovođenje politike održivog razvoja
14. Radna grupa za izradu Zakona o korišćenju energije iz obnovljivih izvora energije
15. Radna grupa za izradu kvalifikacija tehničara zaštite životne sredine
16. Radna grupa za podsticaj zelene tranzicije
17. Komisija za izbor konsultanske firme za pripremu operativnog priručnika za dugoročno održiv finansijski mehanizam za projekte energetske efikasnosti
18. Koordinacioni odbor za energetske efikasnost i zaštitu životne sredine
19. Radna grupa za izradu Nacionalnog energetskog i klimatskog plana (National Energy and Climate Plan- NECP)
20. Nacionalni savjet za održivi razvoj.

Rad na zakonskoj regulativi

U cilju daljeg unapređenja cjelokupnog sistema zaštite životne sredine i prepoznavanja uloge Eko-fonda kao centralne finansijske institucije koja doprinosi ostvarivanju ciljeva zaštite i očuvanja svih segmenata životne sredine, kao i postizanja mjera energetske/klimatske politike, tokom 2021/2022. godine aktivno se radilo na izmjeni i dopuni postojećeg normativnog okvira kao i prepoznavanja mogućih novih izvora prihoda Eko-fonda zasnovanih na principu „zagađivač plaća“. Uvođenje novih modela naknada je složen proces koji zahtijeva multidisciplinarni pristup i prevashodno mora uvažiti i uticaje na privredu i standard građana zbog čega je dugotrajan i zahtijeva detaljne analize, a samim tim njihov potencijal u ovom trenutku nije moguće utvrditi za dugoročno stabilno poslovanje Eko-fonda.

Visina, način obračuna i plaćanja navedenih eko-naknada definisana je Uredbom o visini naknada, načinu obračuna i plaćanja naknada zbog zagađivanja životne sredine („Sl. list RCG“, br. 26/97, 9/00, 52/00, „Sl. list CG“, br. 33/08, 5/09, 64/09, 40/11, 49/11, 119/22). S obzirom na to da se radi o Uredbi iz 1997. godine i da je u međuvremenu osnovan Eko-fond, u saradnji sa resornim Ministarstvom ekologije, prostornog planiranja i urbanizma pokrenut je postupak za donošenje nove Odluke prvenstveno sa ciljem uspostavljanja unaprijeđenog i funkcionalnijeg sistema obračuna i naplate eko-naknada, kao i presumjeravanja sredstva po osnovu naknada na račun Društva, a prevashodno kroz unapređenje registra zagađivača koji vodi Agencija za zaštitu životne sredine.

Shodno gore navedenom u toku je postupak donošenja nove Odluke o visini naknada, načinu obračuna i plaćanja naknada zbog zagađivanja životne sredine.

Shodno Zakonu o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena („Sl. list CG“, br. 73/19), Uredba o aktivnostima, odnosno djelatnostima koje emituju gasovi sa efektom staklene bašte za koje se izdaje dozvola za emisiju gasova sa efektom staklene bašte („Sl. list Crne Gore“, br. 008/20) predstavlja još jedan zakonski utemeljen osnov za obezbjeđivanje prihoda Eko-fonda kroz princip da sredstva prikupljena od prodaje emisioh kredita na javnoj aukciji, za svaku jedinicu ekvivalentne emisije ugljendioksida, se uplaćuju na žiro račun Društva, kao jedan od ključnih mehanizama za smanjenje emisija, ali i povećanje efikasnosti i unapređenje industrijske i energetske proizvodnje. Tokom 2021/2022. godine pokrenut je postupak izmjene navedene Uredbe u cilju boljeg definisanja uloge Eko-fonda i obezbjeđivanja stalnog i održivog modela finansiranja Društva, čija sredstva će se namjenski trošiti tokom 2022. godine u projekte smanjenja emisija gasova staklene bašte, adaptacije i borbe protiv klimatskih promjena što će značajno olakšati planiranje i ispunjenje nacionalnih obaveza prema

zahtjevima zakonodavstva EU, ali i međunarodne zajednice u oblasti klimatskih promjena. Predlog nove Uredbe nalazi se u procesu donošenja od strane Vlade Crne Gore.

Analizom trenutnog zakonodavnog okvira kao ključni budući stabilni izvor prihoda Eko-fonda prepoznata je grupa naknada koja će se ostvariti po osnovu donošenja novog Zakona o upravljanju otpadom. Predstavnicima Eko-fonda su bili uključeni u proces izrade predloga Zakona o upravljanju otpadom, u cilju uspostavljanja preduslova i pronalaženja najboljeg modela za uključivanje Eko-fonda u sistem upravljanja otpadom, a u svrhu prikupljanja budućih prihoda. Ekonomski instrumenti imaju ključnu ulogu u postizanju ciljeva sprečavanja nastanka otpada i upravljanjem istim, a posebno u kontekstu obezbjeđivanja neophodnih finansijskih sredstava za ispunjavanje obaveza iz podoblasti - Upravljanje otpadom u okviru *Akcionog plana za ispunjavanje završnih mjerila u Poglavlju 27 - životna sredina i klimatske promjena*.

• **Interna akta Društva**

U toku 2022. godine donijeta su sledeća Interna pravila:

- Interno pravilo o korišćenju identifikacionih kartica, rasporedu radnog vremena i vođenju evidencije o prisustvu/odsustvu zaposlenih;
- Interno pravilo o načinu protoka informacija među zaposlenima;
- Interno pravilo o korišćenju prava na odsustvo zaposlenih;
- Pravilnik o računovodstvu i računovodstvenim politikama;
- Vodič za slobodan pristup informacijama za 2022. godinu.

• **Konferencije, Studijske posjete**

Globalna konferencija za programiranje, Seul, Južna Koreja

Izvršni direktor Eko-fonda je zajedno sa predstavnicima Kancelarije za održivi razvoj, Generalnog sekretarijata Vlade CG, Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma učestvovao na Globalnoj konferenciji za programiranje, u organizaciji Zelenog klimatskog fonda u Južnoj Koreji. Konferencija je imala za cilj unaprjeđivanje saradnje zemalja članica UN-a sa Zelenim klimatskim fondom, kao i razmjenu iskustava i proširenje znanja o globalnim izazovima prilagođavanja i ublažavanja klimatskih promjena u kontekstu osiguranja održivog razvoja. Na sastancima je finalizovana konačna verzija predloga projekta i definisani uslovi i način finansiranja, kojim će se jačati kapaciteti za saradnju Eko-fonda sa GCF, kako bi Eko-fond postao prva nacionalna institucija za sprovođenje projekata podržanih od strane GCF. Projekat u vrijednosti od 300.000 USD implementiraće Eko-fond u saradnji sa kancelarijom za održivi razvoj, ključnom institucijom za saradnju sa GCF.

Konferencija je imala za cilj da definiše prioritete za finansiranje aktivnosti od strane GCF, kako bi se efikasno odgovorilo na hitne akcije u oblasti klimatskih promjena i ispunili uslovi Pariskog sporazuma na održivim osnovama.

Studijska posjeta Rumuniji

Predstavnicima Eko-fonda sa kolegama iz Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, kao i sa kolegama iz Ministarstva kapitalnih investicija, imali priliku da posjete relevantne institucije Rumunije, s obzirom na to da je Rumunija članica EU i da je sistem poslovanja u oblasti zaštite životne sredine na visokom nivou. Poseban značaj uočen je u dijelu

prihoda koje Fond za zaštitu životne sredine Rumunije ostvaruje kroz naknade po principu zagađivač plaća, a koje su u Crnoj Gori na niskom nivou. S obzirom na to da je Eko-fond Rumunije osnovan 2005. godine, razvoj dalje saradnje između Crne Gore i Rumunije je vrlo značajan, kako bi Crna Gora dobila partnera za podršku iz EU u procesu finansiranja programa i projekata iz oblasti zaštite životne sredine i energetske efikasnosti.

Simpozijum EPCG NET 2022

Predstavnici Eko-fonda su prisustvovali simpozijumu u organizaciji EPCG, koji je organizovana u vidu četiri panela pod nazivima:

- Obnovljivi izvori energije kao prioritet razvoja energetskog sektora u Crnoj Gori i regionu
- Liberalizacija tržišta i prednosti uspostavljanja regionalne berze električne energije
- Poslovni modeli, uslovi finansiranja i mogućnost korišćenja EU fondova za investiranje u sektor energetike
- Dekarbonizacija energetskog sektora-izazovi uvođenja troškova emisija CO₂ i primjene carbon border adjustment mehanisma (CBAM) na zemlje regiona

Simpozijum je okupio veliki broj učesnika iz zemlje i regiona i pružio je mogućnost učesnicima da razmijene znanja i iskustva iz navedenih oblasti.

Okrugli sto - Taiex Tratulow Regional Training on “A regional approach to carbon pricing”

Pomoćnik izvršnog direktora Eko-fonda je sa predstavnicima Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Ministarstva kapitalnih investicija, Agencije za zaštitu životne sredine prisustvovao okruglom stolu u organizaciji TAIEX-a, pod nazivom Regionalni pristup cijeni ugljenika. Glavni cilj obuke je bio razmjena iskustva, potreba i mogućnosti za implementaciju cijene ugljenika (carbon pricing) na Zapadnom Balkanu i u Turskoj sa fokusom na regionalni pristup.

Radionica „Češka rješenja za pametne gradove”

Pomoćnik izvršnog direktora Eko-fonda je prisustvovao radionici na temu “Češka rješenja za pametne gradove” koja je organizovana u okviru Češkog instituta za informatiku u Pragu i koja je imala za cilj da učesnicima predstavi kroz 4 panela inovirana rješenja vezana za pametni poligon, bezbjednost saobraćaja, tretman otpadnih voda kao i inovirani koncept sa sistemom monitoringa koji se odnosi na instalaciju individualno mikro postrojenja, koje komunalne otpadne vode u domaćinstvu , tretira kroz svoj sistem i prerađuje u tehničku vodu.

II IZAZOVI U POSLOVANJU

U toku 2022. godine Eko- fond se susreo sa velikim izazovima u poslovanju i radu samog Društva.

Naime, organ nadležan za izdavanje rešenja shodno „Uredbi o visini naknada, načinu obračuna i plaćanja naknada zbog zagađenja životne sredine” nije izdao rješenja zagađivačima po osnovu eko naknada za prethodnu godinu, tako da smo projekte realizovane u ovoj godini isplatili iz

sredstava od prošle godine. S obzirom na to da je ova vrsta prihoda bila glavni izvor finansiranja Eko-fonda u prethodne dvije godine, ova činjenica je usporila planirane finansijske aktivnosti Eko-fonda i onemogućila realizaciju finansijskog plana utvrđenom dinamikom. Izdavanje rješenja zagađivačima se realizovalo u novembru mjesecu 2022. godine, shodno tome i prilivi za operativno poslovanje Društva.

Takođe, prihodi po osnovu Javne aukcije za prodaju emisionih kredita nijesu ostvareni do kraja 2022. godine, a koji su bili uslov za sprovođenje najvećeg broja planiranih aktivnosti za 2022. godinu.

Projekcija priliva po osnovu trgovine emisionim kreditima izvršena je na osnovu projektovane potrebe emisionih kredita od strane operatora postrojenja, a koja su trgovala u prethodne dvije godine i minimalne cijene emisionih kredita t/CO₂, a koji podliježu Uredbi o aktivnostima odnosno djelatnostima koje emituju gasove sa efektom staklene bašte za koje se izdaje dozvola za emisiju gasova sa efektom staklene bašte. Zaključkom Vlade CG br.04-4365/2 od 23.09.2021. godine usvojena je informacija o realizaciji Projekta podrške građanima CG pri kupovini i ugradnji fotonaponskih panela snage za individualne stambene objekte i ugradnje fotonaponskih panela za pravna lica „Projekat Solari 3000+ i 500+”.

Eko-fond je dio priliva sredstava od trgovine emisionih kredita trebao utrošiti na dodjelu subvencije u iznosu od 20 % od ukupnog iznosa investicije, kupovine i ugradnje fotonaponskih sistema krajnjim korisnicima u skladu sa pomenutim Zaključkom Vlade CG.

Da sumiramo na kraju, u toku 2022. godine Eko-fond je tek na kraju poslovne godine imao priliv po osnovu eko naknada, koji je omogućio uslove za operativno poslovanje Društva za nekoliko narednih mjeseci.

Iz gore navedenog se može zaključiti da je institucija i pored izostanka planiranih prihoda tokom izvještajnog perioda sprovela određeni broj Javnih konkursa u cilju realizacije Programa rada za 2022. godinu, a da je istovremeno intenzivnim aktivnostima sa nacionalnim i međunarodnim institucijama tražila druge načine finansiranja, kako bi u potpunosti mogla sprovoditi projekte iz oblasti zbog kojih je i osnovana, a sve u pravcu zatvaranja poglavlja 27.

III IZVJEŠTAJ O REALIZOVANIM PROJEKTIMA

U toku 2022. godine Eko-fond je realizovao projektne aktivnosti kroz sprovođenje pet javnih konkursa za projekte iz oblasti energetske efikasnosti i zaštite životne sredine, od čega se jedan odnosio na korišćenje obnovljivih izvora energije i primjene mjera novih tehnologija (fotonaponski sistemi) koji je raspisan u decembru 2021. godine i čije aktivnosti su nastavljene u 2022. godini, tri javna konkursa koja su se odnosila na e-mobilnost odnosno projekte podsticaja za nabavku energetski efikasnih vozila za fizička lica i privredu i javni sektor i javni konkurs iz oblasti životne sredine, sanacija tzv. „divljih deponija“.

Eko-fond je u skladu sa internim dokumentima/procedurama, odnosno Pravilnikom o uslovima koje moraju ispunjavati korisnici, načinu dodjeljivanja i korišćenju sredstava Fonda za zaštitu životne sredine, Pravilnikom o postupku objavljivanja javnog konkursa, vrednovanju prijava i

odlučivanju o odabiru korisnika sredstava Fonda za zaštitu životne sredine, Pravilnika o načinu praćenja namjenskog korišćenja sredstava Fonda za zaštitu životne sredine i Odlukom odbora direktora Eko-fonda o donošenju Godišnjeg programa raspisivanja javnih konkursa za 2022. godinu, kao i Odlukom o raspisivanju javnog konkursa br.01-077/22-326/1 od 21.12.2022. godine u 2022. godini realizovao projektne aktivnosti koje su se odnosile na sprovođenje javnih konkursa i to:

- Javni konkurs za dodjelu subvencija za realizaciju projekata korišćenja obnovljivih izvora energije - za proizvodnju električne energije za sopstvene potrebe u mrežnom ili samostalnom radu „on-grid i off-grid fotonaponski sistemi“ (raspisan u decembru 2021.godine)/nastavljene projektne aktivnosti u 2022. godine;
- Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava Fonda za zaštitu životne sredine fizičkim, pravnim licima i preduzetnicima za kupovinu električnih i hibridnih vozila (kategorije L,M1,N1) za 2022. godinu/raspisan 27.04.2022. godine;
- Javni konkurs za dodjelu subvencija Fonda za zaštitu životne sredine za kupovinu električnih i hibridnih vozila (kategorije L, M1 i N1) u javnom sektoru za 2022. godinu/ raspisan 27.04.2022. godine;
- Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za realizaciju projekta uklanjanja otpada odbačenog u životnu sredinu (tzv. „divlje deponije“) raspisan 05.05.2022. godine;
- Javni konkurs za dodjelu subvencija Fonda za zaštitu životne sredine fizičkim licima, privrednicima i preduzetnicima za kupovinu električnih i hibridnih vozila (kategorije L, M1 i N1) / raspisan 26.12.2022. godine

Takođe, u cilju praćenja ostvarenja ciljeva odnosno ostvarenih ušteda emisija CO2 kroz realizaciju sprovedenih javnih konkursa u 2021. godini, tokom 2022. godine Eko-fond je kroz izvještaje o smanjenju emisije CO2 za fotonaponske sisteme i izvještaje o upotrebi vozila za električna i hibridna vozila prikupljao podatke od korisnika sredstava i izvršio procjenu smanjenja emisije CO2 realizovanih projektnih aktivnosti:

- kroz dodjelu bespovratnih sredstava Fonda za zaštitu životne sredine fizičkim, pravnim licima i preduzetnicima za kupovinu električnih i hibridnih vozila (kategorije M1) za 2021.godine proračun smanjene emisije CO2 na ukupno pređenu kilometražu koja obuhvata I kvartal 2022. godine iznosi 32,13 t.
- dodjelu bespovratnih podsticajnih sredstava (subvencija) za sufinansiranje realizacije projekata korištenja obnovljivih izvora energije - za proizvodnju električne energije (fotonaponskih sistema) uz primjenu razmjene na mjestu konekcije u okviru program „Fotonaponski paneli za privredu i poljoprivredu“ proračun smanjene emisije CO2 koji obuhvata I kvartal 2022. godine iznosi 98,06t.

Projekat energetske efikasnosti – Oblast OIE - Javni konkurs za dodjelu bespovratnih podsticajnih sredstava (subvencija) za sufinansiranje realizacije projekata korištenja obnovljivih izvora energije - za proizvodnju električne energije (fotonaponskih sistema) uz primjenu razmjene na mjestu konekcije u okviru program „Fotonaponski paneli za privredu i poljoprivredu“

Javni konkurs je raspisan 02.08.2021. godine, trajao je do kraja IV kvartala i zatvoren je isplatom posljednje dodijeljene subvencije 22.12.2021. godine.

Potpisano je Pismo Sporazuma između UNDP-a i Fonda za zaštitu životne sredine Crne Gore 15. aprila 2021. godine o implementaciji projekta „Razvoj zelenih poslova u Crnoj Gori“ u kojem je UNDP bio implementacioni partner i na taj način su bila obezbijedena sredstava u vidu granta/donacije Eko-fondu za realizaciju ovog projekta.

Takođe, potpisan je Protokol o Saradnji sa IRF-om (broj 04-063/21-180/1 od 05.07.2021. godine) radi pružanja mjera finansijske i nefinansijske podrške, sa ciljem razvoja zelenih poslova u Crnoj Gori.

Predmet Javnog konkursa je bila dodjela bespovratnih podsticajnih sredstava (subvencija) za sufinansiranje realizacije projekata korišćenja OIE - za proizvodnju električne energije (fotonaponskih sistema) uz primjenu razmjene na mjestu konekcije.

Cilj projekta „*Fotonaponski paneli za privredu i poljoprivredu*“ je bio podsticanje nabavke i instalacije fotonaponskih sistema kako bi se obezbijedila podrška: niskokarbonskom razvoju kroz povećanje energetske efikasnosti, samostalnosti, sigurnosti u snabdijevanju, smanjenju potrošnje energije, a time i pratećih troškova; smanjenju emisije gasova sa efektom staklene bašte; afirmaciji korišćenja OIE; podrška ruralnom razvoju.

Ukupan iznos za raspodjelu sredstava za ovaj Javni konkurs je iznosio 100.000,00 €.

Maksimalni iznos sredstava podrške koje je korisnik mogao ostvariti za nabavku i instalaciju fotonaponskih sistema iznosio je 40% prihvatljivih troškova, odnosno maksimalno do 25.000,00 €, u koji iznos je morao biti uključen PDV.

Ovim Javnim konkursom pravo na dodjelu bespovratnih podsticajnih sredstava (subvencija) mogla su ostvariti mikro, mala i srednja preduzeća, preduzetnici, kao i poljoprivredna gazdinstva. Korisnici su instalirali fotonaponske sisteme ukupne snage 205 kW, i proračunatog procijenjenog smanjenja emisija CO₂ u iznosu od 208.641,03 kg na godišnjem nivou. Korisnici u okviru ovog projekta koji su ostvarili pravo na subvenciju po realizaciji su sljedeći:

- 4 pravna lica (Centralna regija – 2 Korisnika iz Podgorice i 2 Korisnika iz Nikšića)
- 1 poljoprivredno gazdinstvo (Centralna regija – 1 korisnik iz Nikšića).

Eko-fond je u izvještajnom periodu realizovao aktivnosti koje su podrazumijevale sljedeće:

- Praćenje izvršavanja ugovorenih obaveza korisnika kroz dostavljanje zahtjeva za dostavljanje Izvještaja o smanjenju emisije CO₂;
- Obrada pristiglih podataka od stranekorisnika i praćenje ukupnog smanjenja emisije CO₂ koja obuhvata I kvartal 2022. godine iznosi 98,06 t.

Projekat energetske efikasnosti – Oblast OIE - Javni konkurs za dodjelu subvencija za realizaciju projekata korišćenja obnovljivih izvora energije - za proizvodnju električne energije za samostalne potrebe u mrežnom ili samostalnom radu „On-grid i Off-grid fotonaponski sistemi“

Javni konkurs je raspisan 20.12.2021. godine i sa produženjem trajao je do 01.04.2022. godine. Predmet Javnog konkursa odnosio se na dodjelu subvencija za realizaciju projekata korišćenja OIE - za proizvodnju električne energije za sopstvene potrebe u mrežnom ili samostalnom radu „On-grid i Off-grid fotonaponski sistemi“.

Cilj projekta proizvodnje električne energije korišćenjem „On-grid i Off-grid fotonaponskih sistema“ bio je podsticanje nabavke i instalacije fotonaponskih sistema kako bi se obezbijedila podrška: niskokarbonskom razvoju kroz povećanje energetske efikasnosti, samostalnosti, sigurnosti u snabdijevanju, smanjenju potrošnje energije, a time i pratećih troškova; smanjenju emisije gasova sa efektom staklene bašte; afirmaciji korišćenja OIE; podrška ruralnom razvoju; unaprjeđenje i usavršavanje poljoprivredne proizvodnje; podsticanje i unaprjeđenje EE u sektoru turizma; proizvodnja električne energije za sopstvene potrebe u mjestima gdje nije dostupna distributivna mreža.

Pravo na sredstva Eko-fonda shodno ovom konkursu ostvarilo je 9 korisnika sa ukupnom snagom sistema 480 kW i očekivanim smanjenjem emisije 505 CO₂/god. [t], odnosno očekivani iznos smanjenja emisije 9.415 (za period od 20 god.) CO₂/ [t]

Eko-fond je u izvještajnom periodu realizovao aktivnosti koje su podrazumijevale sljedeće:

- Komisija za sprovođenje Javnog konkursa za dodjelu subvencija za realizaciju projekata korišćenja obnovljivih izvora energije - za proizvodnju električne energije za sopstvene potrebe u mrežnom ili samostalnom radu „ON-GRID I OFF-GRID FOTONAPONSKI SISTEMI“ je otvorila prijave i pristupila administrativno pravnoj provjeri i ocjeni istih/april 2022. godine
- Sačinjavanje Izvještaja Komisije/maj 2022. godine
- Donošenje Odluke o odabiru korisnika sredstava korisnika koji su ostvarili pravo na dodjelu subvencije/maj 2022. godine
- Provjera na terenu i sačinjavanje izvještaja o nultom stanju od strane Programskog inženjera i ovlašćenog lica Eko-fonda. Inženjeri su u pojedinačnim izvještajima konstatovali spremnost objekta za instalaciju fotonaponskog sistema/maj 2022. godine
- Potpisivanje ugovora sa 9 korisnika koji su ostvarili pravo na bespovratna sredstava u ukupnom iznosu od /maj 2022. godine
- Praćenje realizacije odobrenih projekata, provjera na terenu i sačinjavanje izvještaja o realizaciji instalacije fotonaponskih sistema od strane Programskog inženjera i ovlašćenog lica Eko-fonda u kojim je konstatovano da osam korisnika nije priključeno na mrežu i da sistemi nisu pušteni u rad/jun-jul 2022. godine
- S obzirom na to da je Ugovorom o dodjeli subvencije za realizaciju projekata korišćenja obnovljivih izvora energije bilo predviđeno da je završnu dokumentaciju potrebno dostaviti nakon instalacije i puštanja u rad fotonaponskog sistema, te da su Izvještaji o realizaciji instalacije fotonaponskih sistema bili djelimično prihvatljivi za osam korisnika Eko-fond je potpisao Aneks Ugovora sa ovim korisnicima i time im produžio rok za realizaciju projekta do 30.09.2022. godine/jul-avgust 2022. godine

- Provjera na terenu i sačinjavnje završnih izvještaja o instalaciji fotonaponskih sistema od strane Programskog inženjera i ovlaštenog lica Eko-fonda u kojima je konstatovano da su Izvještaji prihvatljivi tj da su korisnici potpisali ugovor sa CEDIS-om odnosno da su sistemi operativni I priključeni na elektrodistributivni sistem/septembar 2022. godine
- Isplata ugovorenih sredstava korisnicima/jul-septembar - oktobar 2022. godine

Projekat energetske efikasnosti – Oblast e-mobilnosti - Javni poziv za dodjelu bespovratnih sredstava Fonda za zaštitu životne sredine fizičkim, pravnim licima i preduzetnicima za kupovinu električnih i hibridnih vozila (kategorije m1) za 2021. godinu

Javni poziv je raspisan 25.01.2021. godine, trajao je do kraja IV kvartala i zatvoren je potpisivanjem ugovora o dodjeli sredstava i isplatom posljednje dodijeljene subvencije 16.11.2021.godine.

Predmet javnog poziva odnosio se na dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za nabavku novih putničkih vozila kategorije M1 koja imaju: isključivo električni pogon, koriste dva izvora energije: električan motor i SUS motor („plug-in hybrid“), kao i vozila koja koriste SUS motor i elektromotor („full hybrid“).

Cilj Javnog poziva bio je neposredno podsticanje nabavke ekološki prihvatljivog vida transporta, u okviru sprovođenja mjera za poboljšanje kvaliteta vazduha i unaprjeđenja kvaliteta životne sredine. Radi očuvanja, održivog korišćenja, zaštite i unaprjeđivanja životne sredine, energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora i energije, važno je podstaknuti nabavku zelenih vozila. Sufinansiranjem nabavke električnih i hibridnih vozila, direktno se uticalo na poboljšanje kvaliteta vazduha, kao i smanjenja izvora zagađenja vazduha odnosno smanjenje emisija gasova sa efektom staklene bašte u drumskom saobraćaju na teritoriji Crne Gore. Ukupna vrijednost Javnog poziva bespovratnih sredstava za kupovinu električnih i hibridnih vozila (kategorije M1) iznosila je 100.000,00€ od čega je 50.000,00€ je bilo namijenjeno za nabavku električnih vozila, a preostalih 50.000,00€ za nabavku hibridnih vozila. Eko-fond je u skladu sa ovim Javnim pozivom dodijelio bespovratna sredstva (subvencije) po vozilu u sljedećim iznosima:

- Električna vozila - 5.000,00€
- Hibridna električna „plug-in” vozila - 2.500,00€
- Hibridna „full hybrid“ vozila - 2.500,00€.

Pravo na dodjelu subvencije u sklopu ovog Javnog poziva su ostvarili sljedeći korisnici:

- Fizička lica: 15 hibridnih i 1 električnih vozilo.
- Pravna lica/preduzetnici: 5 hibridnih i 9 električnih vozila.

Eko-fond je u izvještajnom periodu realizovao aktivnosti koje su podrazumijevale sljedeće:

- Praćenje izvršavanja ugovorenih obaveza korisnika kroz dostavljanje zahtjeva za dostavljanje Izvještaja o upotrebi vozila korisnicima/jul 2022. godine
- Obrada pristiglih podataka od korisnika/jul 2022. godine

- Obradom podataka konstatovano je da jedan korisnik koji je dobio subvenciju u iznosu od 10.000,00€ za kupovinu 2 električna vozila nije izvršio nabavku u predviđenom roku, pa je iz tog razloga raskinut Ugovor o namjenskom korišćenju sredstva sa ovim korisnikom, nakon čega je izvršen povrat isplaćenih novčanih sredstva na račun Ekofonda/jul 2022. godine
- Proračun i estimacija smanjenje emisije CO2 za pređenu kilometražu subvencionisanih vozila kroz ovaj javni konkurs koji obuhvata I kvartal 2022. godine iznosi 32,13 t./ jul 2022. godine

Projekat energetske efikasnosti – Oblast e-mobilnosti - Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava Fonda za zaštitu životne sredine fizičkim, pravnim licima i preduzetnicima za kupovinu električnih i hibridnih vozila (kategorije L, M1 i N1) za 2022. godinu

Javni konkurs raspisan je 27.04.2022. godine i trajao je do utroška sredstava koja su bila predviđena javni konkursom odnosno do 31.05.2022. godine.

Predmet podsticaja odnosilo se na dodjelu subvencija za nabavku novih električnih, „plug-in“ hibridi i „full“ hibridi

vozila kategorije L, M1 i N1 koja imaju:

- isključivo električni pogon - kategorije L, M1 i N1,
- koriste dva izvora energije - elektromotor i SUS motor: „plug-in“ hibridi i „full“ hibridi kategorije M1 i N1.

Pod novim vozilom u smislu ovog Javnog konkursa smatralo se ono vozilo koje nije bilo u upotrebi i prva registracija vozila nakon proizvodnje nije izvršena prije 1. januara 2022. godine.

Ukupna vrijednost Javnog konkursa za dodjelu bespovratnih sredstava za kupovinu električnih i hibridnih vozila (kategorije M1 i N1) i električnih vozila (kategorija L) iznosila je 100.000,00€

U skladu sa ovim Javnim konkursom subvencije po vozilu su dodjeljene u sljedećem iznosu (sa uključenim PDV-om):

- Kategorije M1 i N1

Električna vozila - 5.000,00€

Hibridna vozila „plug-in hybrid“ - 2.500,00€

Hibridna vozila „full hybrid“ - 2.500,00€

Za kategorije L - Maksimalni iznos sredstava podrške koje korisnik mogao ostvariti za nabavku električnih vozila iz kategorije L iznosio je 20% prihvatljivih troškova, odnosno maksimalno do (sa uključenim PDV-om):

L1 kategorija– 300,00€

L2 kategorija – 500,00€

L3, L4 i L5 kategorije – 1.000,00€

L6 kategorija – 1.250,00€

L7 kategorija – 1.500,00€

Cilj Javnog poziva bio je neposredno podsticanje nabavke ekološki prihvatljivog vida transporta, u okviru sprovođenja mjera za poboljšanje kvaliteta vazduha i unaprjeđenja kvaliteta životne sredine. Radi očuvanja, održivog korišćenja, zaštite i unaprjeđivanja životne sredine, energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora i energije, važno je podstaknuti nabavku zelenih vozila. Sufinansiranjem nabavke električnih i hibridnih vozila, direktno se uticalo na poboljšanje kvaliteta vazduha, kao i smanjenja izvora zagađenja vazduha odnosno smanjenje emisija gasova sa efektom staklene bašte u drumskom saobraćaju na teritoriji Crne Gore.

Pravo na dodjelu subvencije u sklopu ovog Javnog konkursa su ostvarili sljedeći korisnici:

- 19 fizičkih lica: 19 hibridnih vozila;
- 7 privrednika: 8 električnih i 3 hibridna vozila;
- 1 preduzetnik: 1 električno vozilo.

U ukupno opredjeljenom iznosu od 100.000,00€ sredstva su dodijeljena i isplaćena korisnicima. Potpisano je 27 ugovora o namjenskom korišćenju sredstava (19 sa fizičkim licima/ 19 hibridnih vozila , 7 sa privrednim i 1 ugovor sa preduzetnikom/9 električnih i 3 hibridna vozila). Broj ukupno subvencionisanih vozila je 31.

Fizičkim licima na osnovu ovog Javnog poziva Eko-fond je dodjeljivao sredstva za kupovinu samo jednog vozila, dok pravnim licima i preduzetnicima za kupovinu najviše dva vozila.

Eko-fond je u izvještajnom periodu realizovao aktivnosti koje su podrazumijevale sljedeće:

- Priprema teksta i kriterijuma Javnog konkursa uz propratna dokumenata (prijavni formular, obrasci izjava i izvještaja, forme za rad Komisije za provjeru i ocjenu prijava, nacrt odluka o odabiru korisnika sredstava, nacrt ugovora)/april 2022. godine
- Raspisivanje javnog konkursa/april 2022. godine.
- Promotivna kampanja/april 2022. godine
- Pružanje ključnih informacija zainteresovanim stranama, promocija i prezentacija Javnog konkursa u medijima/april- maj 2022. godine
- Ocjenjivanje prijava od strane Komisije za ocjenjivanje; Sačinjavanje Izvještaja komisije za ocjenjivanje prijava; Donošenje Odluke o odabiru korisnika sredstava/jun 2022. godine
- Potpisivanje ugovora sa odabranim korisnicima sredstava/jun 2022. godine
- Isplata sredstava korisnicima/jun 2022. godine

Projekat energetske efikasnosti – Oblast e-mobilnosti - Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava Fonda za zaštitu životne sredine za kupovinu električnih i hibridnih vozila (kategorije L,M1 i N1) u javnom sektoru za 2022. godinu

Javni konkurs raspisan je 27.04.2022. godine i trajao je do 31.10.2022. godine.

Javni sektor ima važnu ulogu u promovisanju e-mobilnosti, a dodjela sredstava od Eko-fonda omogućava mu da stvori finansijski opravdano ulaganje te da tako aktivno doprinosi konceptu i promovisanju e-mobilnosti u njegovoj ranoj fazi razvoja. Korisnicima iz javnog sektora potrebno je obezbjediti finansijsku podršku za nabavku jednog ili više električnog i/ili hibridnog vozila.

Predmet javnog konkursa bila je dodjela subvencija za nabavku novih vozila kategorije L, M1 i N1, kao i koja imaju:

- isključivo električni pogon – kategorije L, M1 i N1
- koriste dva izvora energije - elektromotor i SUS motor: „plug-in“ hibridi i „full“ hibridi kategorije M1 i N1.

Ukupna vrijednost Javnog konkursa za dodjelu bespovratnih sredstava za kupovinu električnih i hibridnih vozila kategorije M1 i N1 i električnih vozila kategorije L, iznosila je 100.000,00€.

Eko-fond je u skladu sa ovim Javnim konkursom dodijelio subvencije po vozilu u sljedećem iznosu (sa uključenim PDV-om):

- Kategorije M1 i N1

Električna vozila - 5.000,00€

Hibridna vozila „plug-in hybrid” - 2.500,00€

Hibridna vozila „full hybrid “- 2.500,00€

Pravo na sredstva Eko-fonda shodno ovom Javnom konkursu mogli su ostvariti:

- 1) Državni organi (Skupština Crne Gore, Predsjednik Crne Gore, Vlada Crne Gore, Ustavni sud Crne Gore, Sudski savjet, Državna revizorska institucija, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, Državno tužilaštvo, Tužilački savjet, Zaštitnik imovinsko pravnih interesa, Centralna banka Crne Gore, sud, ministarstvo, organ uprave i drugi organ i organizacija čiji je osnivač država);
- 2) Jedinice lokalne samouprave (opština, opština u okviru Glavnog grada, Glavni grad i Prijestonica, u skladu sa zakonom);
- 3) Javne službe koje imaju svojstvo pravnog lica (Univerzitet Crne Gore, javne ustanove, državni fondovi, javni emiteri, i drugi organi ili organizacije koji vrše javna ovlašćenja čiji je osnivač država, odnosno jedinica lokalne samouprave, osnovane radi zadovoljenja potreba od javnog interesa);
- 4) Privredni subjekti u kojem država i/ili jedinica lokalne samouprave posjeduje više od 50% akcija ili udjela, ili koje se sa više od 50% finansira iz sredstava budžeta Crne Gore i/ili budžeta jedinice lokalne samouprave i drugih javnih prihoda.

Cilj Javnog konkursa bio je neposredno podsticanje nabavke ekološki prihvatljivog vida transporta u javnom sektoru, u okviru sprovođenja mjera za poboljšanje kvaliteta vazduha i unaprjeđenja kvaliteta životne sredine.

Sufinansiranjem nabavke električnih i hibridnih vozila, direktno se utiče na podsticaje za poboljšanje kvaliteta vazduha, kao i smanjenje izvora zagađenja vazduha odnosno smanjenje emisija gasova sa efektom staklene bašte u drumskom saobraćaju na teritoriji Crne Gore.

Tokom trajanja javnog konkursa, odnosno od raspisivanja istog u aprilu 2022. godine do isteka roka za dostavljanje prijava 31. oktobra 2022. godine, pristigle su ukupno tri prijave. Iste su ostvarile pravo na dodjelu subvencije sa kojima su i potpisani ugovori o namjenskom korišćenju sredstava i to sa RTCG u iznosu od 10.000,00€, Centralnom bankom CG u iznosu od 5.000,00€ kao i Poštom CG u iznosu od 10.000,00€. Ukupno ugovoreni iznosi o namjenskom korišćenju sredstava shodno ovom javnom konkursu iznose 25.000€, a ukupan broj subvencionisanih vozila je 6 (4 električna i 2 hibridna vozila).

Eko-fond je u izvještajnom periodu realizovao aktivnosti koje su podrazumijevale sljedeće:

- Priprema teksta i kriterijuma Javnog konkursa uz propratna dokumenata (prijavni formular, obrasci izjava i izvještaja, forme za rad Komisije za provjeru i ocjenu prijava, nacrt odluka o odabiru korisnika sredstava, nacrt ugovora)/april 2022
- Raspisivanje javnog konkursa/april 2022. godine.
- Promotivna kampanja/april 2022. godine
- Pružanje ključnih informacija zainteresovanim stranama, promocija i prezentacija Javnog konkursa u medijima/april- novembar 2022. godine
- Ocjenjivanje prijava od strane Komisije za ocjenjivanje; Sačinjavanje Izvještaja komisije za ocjenjivanje prijava; Donošenje Odluke o odabiru korisnika sredstava/maj-novembar 2022. godine
- Potpisivanje ugovora sa odabranim korisnicima sredstava/jun-novembar 2022. godine
- Isplata sredstava korisnicima/jun-novembar 2022. godine

Projekat energetske efikasnosti – Oblast e-mobilnosti - Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava Fonda za zaštitu životne sredine fizičkim, pravnim licima i preduzetnicima za kupovinu električnih i hibridnih vozila (kategorije L, M1 i N1) za 2022. godinu

Nakon uspješno sprovedenog Javnog konkursa koji je raspisan je 27.04.2022. godine i trajao do utroška sredstava koja su bila predviđena javni konkursom odnosno do 31.05.2022. godine. usljed velikog interesovanja fizičkih lica i privrednika Eko-fond je 26.12. 2022. godine raspisao i drugi javni konkurs za dodjelu subvencija za nabavku novih električnih i hibridnih vozila za fizička lica, privredu i preduzetnike.

Kroz ovaj javni konkurs korisnici koji su u prethodnom javnom konkursu ostvarili pravo na subvenciju nisu imali pravo na dodjelu subvencije.

Predmet podsticaja odnosio se na dodjelu subvencija za nabavku novih električnih, „plug-in“ hibridi i „full“ hibridi

vozila kategorije L, M1 i N1 koja imaju:

- isključivo električni pogon - kategorije L, M1 i N1,

- koriste dva izvora energije - elektromotor i SUS motor: „plug-in“ hibridi i „full“ hibridi kategorije M1 i N1.

Pod novim vozilom u smislu ovog Javnog konkursa smatralo se ono vozilo koje nije bilo u upotrebi i prva registracija vozila nakon proizvodnje nije izvršena prije 1. januara 2022. godine.

Ukupna vrijednost Javnog konkursa za dodjelu bespovratnih sredstava za kupovinu električnih i hibridnih vozila (kategorije M1 i N1) i električnih vozila (kategorija L) iznosila je 50.000,00€.

U skladu sa ovim Javnim konkursom subvencije po vozilu mogu biti dodjeljene u sljedećem iznosu (sa uključenim PDV-om):

- Kategorije M1 i N1

Električna vozila - 5.000,00€

Hibridna vozila „plug-in hybrid” - 2.500,00€

Hibridna vozila „full hybrid“ - 2.500,00€

Za kategorije L - Maksimalni iznos sredstava podrške koje korisnik mogao ostvariti za nabavku električnih vozila iz kategorije L iznosio je 20% prihvatljivih troškova, odnosno maksimalno do (sa uključenim PDV-om):

L1 kategorija – 300,00€

L2 kategorija – 500,00€

L3, L4 i L5 kategorije – 1.000,00€

L6 kategorija – 1.250,00€

L7 kategorija – 1.500,00€

Cilj Javnog konkursa je neposredno podsticanje nabavke ekološki prihvatljivog vida transporta, u okviru sprovođenja mjera za poboljšanje kvaliteta vazduha i unaprjeđenja kvaliteta životne sredine. Radi očuvanja, održivog korišćenja, zaštite i unaprjeđivanja životne sredine, energetske efikasnosti i korišćenja obnovljivih izvora i energije, važno je podstaknuti nabavku zelenih vozila. Sufinansiranjem nabavke električnih i hibridnih vozila, direktno se uticalo na poboljšanje kvaliteta vazduha, kao i smanjenja izvora zagađenja vazduha odnosno smanjenje emisija gasova sa efektom staklene bašte u drumskom saobraćaju na teritoriji Crne Gore.

Fizičkim licima na osnovu ovog Javnog poziva Eko-fond je dodjeljivao sredstva za kupovinu samo jednog vozila, dok pravnim licima i preduzetnicima za kupovinu najviše dva vozila.

Eko-fond je u izvještajnom periodu realizovao aktivnosti koje su podrazumijevale sljedeće:

- Priprema teksta i kriterijuma Javnog konkursa uz propratna dokumenata (prijavni formular, obrasci izjava i izvještaja, forme za rad Komisije za provjeru i ocjenu prijava, nacrt odluka o odabiru korisnika sredstava, nacрте ugovora)/april 2022. godine
- Raspisivanje javnog konkursa/decembar 2022. godine.
- Promotivna kampanja/decembar 2022. godine

- Pružanje ključnih informacija zainteresovanim stranama, promocija i prezentacija Javnog konkursa u medijima/decembar 2022. godine
- Ocjenjivanje pristiglih prijava od strane Komisije za ocjenjivanje; Sačinjavanje Izvještaja komisije/decembar 2022. godine

Eko-fond je u skladu sa internim aktima društva/procedurama, odnosno Pravilnikom o uslovima koje moraju ispunjavati korisnici, načinu dodjeljivanja i korišćenju sredstava Fonda za zaštitu životne sredine, Pravilnikom o postupku objavljivanja javnog konkursa, vrednovanju prijave i odlučivanju o odabiru korisnika sredstava Fonda za zaštitu životne sredine, Pravilnika o načinu praćenja namjenskog korišćenja sredstava Fonda za zaštitu životne sredine i Odlukom odbora direktora Eko-fonda o donošenju Godišnjeg programa raspisivanja javnih konkursa za 2022. godinu od 19.04. 2022. godine (broj: 01-077/22-117/3) u 2022. godini u okviru Službe za projekte zaštite životne sredine i klimatske promjene realizovao projektne aktivnosti koje su se odnosile na sprovođenje javnog konkursa i to:

Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za realizaciju projekta uklanjanja otpada odbačenog u životnu sredinu (tzv. „divlje deponije”)

Javni konkurs za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za realizaciju projekta uklanjanja otpada odbačenog u životnu sredinu tzv. „divlje deponije” (u daljem tekstu: Javni konkurs) je raspisan 05.05.2022. godine i trajao je 45 kalendarskih dana od dana objavljivanja, odnosno zatvoren je 20.06.2022. godine.

Predmet Javnog konkursa bio je podsticaj mjeri eliminacije nelegalnog načina odlaganja otpada, sanacija i remedijacija neuređenih odlagališta („divljih deponija”) koja je propisana Državnim planom upravljanja otpadom u Crnoj Gori, kao specifični cilj u domenu selekcije otpada, ponovne upotrebe i reciklaže.

Dodjela bespovratnih sredstava (subvencija) po ovom javnom konkursu bila je u cilju pružanja podrške jedinicama lokalne samouprave za projekte sprečavanja nelegalnog deponovanja otpada i prevencije nastajanja novih divljih deponija, odnosno ispunjavanja obaveza predviđenih lokalnim akcionim planovima upravljanja otpadom. Veliki problem svih lokalnih samouprava je postajanje neuređenih („divljih”) deponija na kojima se odlaganje otpada uglavnom sprovodi nekontrolisano, odnosno ne sprovode se mjere kojima se smanjuje njihov štetni uticaj na životnu sredinu i zdravlje ljudi. Stoga, kao specifični cilj u domenu selekcije otpada, ponovne upotrebe i reciklaže u okviru lokalnih akcionih planova upravljanju otpadom definisana je eliminacija nelegalnog načina odlaganja otpada, sanacija i remedijacija neuređenih odlagališta („divljih” deponija).

Ukupna raspoloživa sredstva za realizaciju ovog Javnog konkursa obezbjeđena od strane Eko-fonda bila su u iznosu od 170.000,00€.

Maksimalni iznos sredstava podrške Eko-fonda koje je korisnik mogao ostvariti po ovom Javnom konkursu iznosio je najviše 80% prihvatljivih i opravdanih troškova ukupne vrijednosti ulaganja, odnosno maksimalno do 34.000,00€, u koji iznos je morao biti uključen PDV.

Pravo na korišćenje bespovratnih sredstava Eko-fonda shodno ovom Javnom konkursu mogle su ostvariti isključivo jedinice lokalne samouprave (JLS) i/ili privredna društva registrovana za pružanje komunalnih usluga.

Nakon završetka roka za predaju prijava, na adresu Eko-fonda je pristiglo 5 prijava, podnešene od strane: opštine Mojkovac, D.O.O. „Komunalne djelatnosti Bar“, opština Petnjica, opština Ulcinj, D.O.O. „Komunalne djelatnosti- Lim“- Bijelo Polje. Nakon izvršene formalno pravne i stručne provjere pristiglih prijava, Komisija je konstatovala da su samo 2 podnosioca prijave ostavila pravo na dodjelu bespovratnih sredstava (subvenciju) Eko-fonda i to: opština Mojkovac-KO Stevanovac 2 i DOO „Komunalne djelatnosti Bar“ - KO Novi Bar-Sokolana

Ukupno ugovoreni iznosi o najmjenskom korišćenju sredstava shodno ovom javnom konkursu iznosili su 63.602,64€, a ukupna površina sanirane divlje deponije na lokalitetu KO Stevanovac 2 u opštini Mojkovac iznosila je 2186m² dok je u opštini Bar na lokalitetu KO Novi Bar-Sokolana ukupna površina kontamiranog prostora otpadom iznosila 1023 m³.

Eko-fond je u izvještajnom periodu realizovao aktivnosti koje su podrazumijevale sljedeće:

- Priprema teksta i kriterijuma Javnog konkursa sa propratnim dokumentima (prijavni formular, obrasci izjava i izvještaja, forme za rad Komisije za provjeru i ocjenu prijava, nacrt odluka o odabiru korisnika sredstava, nacрте ugovora)/april 2022. godine;
- Raspisivanje javnog konkursa/maj 2022. godine;
- U saradnji sa Zajednicom opština održana je info sesija u cilji promovisanja i prezentiranja uslova javnog konkursa zainteresovanim stranama /maj 2022. godine;
- Pružanje ključnih informacija zainteresovanim stranama, promocija i prezentacija Javnog konkursa u medijima/maj- jun 2022. godine;
- Komisija za sprovođenje Javnog konkursa za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za realizaciju projekta uklanjanja otpada odbačenog u životnu sredinu (tzv. „divlje deponije“) je otvorila prijave i pristupila administrativno pravnoj provjeri i ocjeni istih/ jul 2022. godine
- Sačinjavanje Izvještaja Komisije/jul 2022. godine;
- Donošenje Odluke o odabiru korisnika sredstava koji su ostvarili pravo na dodjelu subvencije/jul 2022. godine;
- Provjera na terenu i sačinjavanje izvještaja o nultom stanju od strane stručnog lica Eko-fonda/septembar-jul 2022. godine
- Poptisivanje Ugovora sa 2 korisnika koji su ostvarili pravo na bespovratna sredstava /avgust 2022. godine;
- Potpisan Anex Ugovora o produženju roka za realizaciju projekta do 31.10.2022. godine sa DOO „Komunalno Bar“ uslijed posljedica sajber napada i nefunkcionisanja sajta javnih nabavki/oktobar 2022. godine;
- Praćenje realizacije odobrenih projekata, provjera na terenu i sačinjavanje završnog izvještaja o realizaciji projekta od strane stručnog lica Eko-fonda/oktobar-novembar 2022. godine;
- Isplata ugovorenih sredstava korisnicima/oktobar-decembar 2022. godine.

- **Projekti Službe za razvoj i implementaciju međunarodnih i partnerskih projekata**

Saradnja sa Zelenim klimatskim fondom¹

Vlada Crne Gore je 29. aprila 2021. godine usvojila Nacionalni program prioritarnih aktivnosti u oblasti ublažavanja i prilagođavanja na klimatske promjene u okviru saradnje sa Zelenim klimatskim fondom (u daljem tekstu: ZKF) 2021–2023. Crna Gora je uspostavila mehanizam podrške za razvoj nacionalnog okvira za saradnju sa ZKF-om kroz koji je Eko-fond prepoznat kao ključna institucija za pokretanje procesa akreditacije, a koja se odobrava kroz proces implementacije Readiness projekta (prijedloga projekta) kao dijela akreditacionog procesa.

Kada je riječ o realizovanim aktivnostima Eko-fond je u III kvartalu 2022. godine uspješno sproveo FMCA² aplikaciju koja je sastavni dio procesa akreditacije i na taj način je dobijena saglasnost od UNOPS-a³ i utvrđen način finansiranja Readiness projekta koji će ići kroz tri tranše. Sekretarijat ZKF-a odobrio je prijedlog projekta u novembru 2022. godine, dok je zvanična informacija za odobrenje projekta dostavljena sredinom januara 2023. o.g. Projekat je odobren u grant iznosu od 299.514 USD, biće finansiran od strane ZKF-a, sa periodom implementacije od 12 do 18 mjeseci.

Paralelno sa aplikacijom za ovaj projekat, Eko-fond je u saradnji sa Kancelarijom za održivi razvoj pokrenuo i inicijativu prema ZKF-u za dobijanje finansijske procjene („akreditacije“), koja će Eko-fondu omogućiti pristup ka ovom međunarodnom fondu i implementaciju projekata u oblastima ublažavanja i prilagođavanja na klimatske promijene koji će se djelom finansirati iz ZKF. Aktivnosti u okviru ovog odobrenog projekta baziraju se na institucionalnom jačanju nacionalne kontakt osobe i Eko-fonda, radne grupe Nacionalnog savjeta za održivi razvoj i podršku implementaciji ažuriranog Nacionalno utvrđenog doprinosa (NDC). Takođe, kroz ovaj projekat će se raditi i na planu investiranja shodno Drugom NDC-u za smanjenje emisija CO₂, čije sprovođenje je u nadležnosti Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma (MEPU). Ključna aktivnost ovog projekta, a u vezi sa Eko-fondom i MEPU, je podržavanje razvoja višegodišnje strategije za pristup klimatskom finansiranju, odnosno izgradnji modaliteta finansiranja i strategije ulaganja sa fokusom na implementaciju NDC-a. U isto vrijeme omogućiće se sprovođenje obuke za unaprjeđenje kapaciteta Eko-fonda za sprovođenje klimatske strategije finansiranja.

ZKF je angažovao UNOPS koja će biti podrška kontakt osobi za saradnju sa ZKF i Eko-fondu u vezi sa praćenjem sprovođenja i finansijskog okvira ovog projekta.

U I kvartalu 2023. godine. očekuje se potpisivanje sporazuma za saradnju i početak implementacije projektnih aktivnosti.

Projekat „Solari 3000+ za domaćinstva i Solari 500+ za fizička i pravna lica”

U 2022. godini otpočeta je realizacija projekta „Solari 3000+ za domaćinstva i Solari 500+ za fizička i pravna lica, a koji Eko-fond realizuje sa Elektroprivredom Crne Gore (u daljem tekstu: EPCG). Ukupna vrijednost projekta je 30.000.000,00€ od čega Eko-fond daje subvenciju u iznosu od 20% od ukupne vrijednosti investicije. U trenutnoj fazi realizacije projektnih aktivnosti EPCG dostavlja Eko-fondu dokumentaciju o korisnicima kojima su ugrađeni

---

¹ Zeleni klimatski fond (Green Climate Fund) je jedinstvena globalna platforma za reagovanje na klimatske promjene ulaganjem u niskokarbonski i klimatski otporni razvoj. ZKF su osnovale 194 vlade kako bi ograničile ili smanjile emisiju gasova sa efektom staklene bašte (GHG) u zemljama u razvoju, kao i da bi pomogle ugroženim društvima da se prilagode neizbježnim uticajima klimatskih promjena.

² FMCA – Financial Management Capacity Assessment, Procjena kapaciteta finansijskog upravljanja

³ UNOPS – United Nations Office for Project Services, Kancelarija Ujedinjenih nacija za projektne usluge

fotonaponski sistemi na njihovim domaćinstvima i privrednim objektima, na osnovu čega Eko-fond može da donese odluku i zaključi Ugovore o dodjeli subvencija za sufinansiranje projekta „Solari 3000+ i Solari 500+”.

Imajući u vidu nedostatak sredstava opredijeljenih za ovaj projekat, Eko-fond u toku 2022. godine nije bio u mogućnosti da otpočne potpisivanje ugovora i isplatu pomenute subvencije.

Projekat „Energetska efikasnost u Crnoj Gori – druga faza” (MEEP 2)

Vlada Crne Gore je dobila kredit od Međunarodne banke za obnovu i razvoj u iznosu od 11,5 miliona evra na ime troškova finansiranja Projekta energetske efikasnosti Crne Gore (MEEP), čiji je cilj unapređenje energetske efikasnosti u javnim objektima. Fokus MEEP-a bio je na obrazovnim i zdravstvenim ustanovama zbog snažnih demonstracijskih i promotivnih uticaja koji se mogu postići u društvu u pogledu promocije energetske efikasnosti. Eko-fond je predložen kao institucija domaćin da upravlja svim procesima finansiranja modernizacije energetske efikasnosti u zgradama, uključujući pregled i odabir zgrada, energetski pregled, nabavku ključnih usluga, roba i radova, mjerenje i verifikaciju uštede energije, praćenje otpлата i ukupno upravljanje rotirajućim mehanizmom. Opcije finansiranja i implementacije koje bi Eko-fond mogao da implementira su: Energy Saving Capture – Zahvatanje uštede energije (za javne zgrade), formiranje Revoloving fonda za energetsku efikasnost, uz stimulaciju ESCO⁴ modela (za profitabilne projekte).

Vrijednost projekta je 6.000.000,00€ i to - kredit (2018-2020) plus sredstva dobijena od uštede energije ostvarene u zdravstvenim ustanovama (2021-2023). Eko-fond nema finansijskog udjela u ovom projektu.

Sledeće aktivnosti su realizovane od strane investitora: izrađen izvještaj analiza regulatornog, institucionalnog i finansijskog okvira; izrađen detaljni dizajn izabраних finansijskih mehanizama, izrađen izvještaj o opcijama o mehanizmima finansiranja energetske efikasnosti; izrađen projektni zadatak; raspisan oglas za dostavu pisma namjere u okviru projekta za konsultanta za izradu operativnih priručnika, internih akata i dokumenata neophodnih za upravljanje i funkcionisanje održivog mehanizma finansiranja projekta energetske efikasnosti.

U 2022. godini formirana je komisija od strane Ministarstva kapitalnih investicija, koja uključuje predstavnike Eko-fonda, čija je uloga bila da izabere konsultantsku firmu za izradu operativnog priručnika. Operativni priručnik će biti izrađen za potrebe Eko-fonda kako bi se podržalo sprovođenje pomenutih finansijskih mehanizama i ugovornih aranžmana. Izbor konsultantske firme je finalizovan u I kvartalu 2023.

Info dan „Eko-fond: uloga, značaj i međunarodna saradnja”

Eko-fond je u aprilu 2022. godine organizovao Info dan pod nazivom „Eko-fond - Uloga, značaj i međunarodna saradnja” kojem su prisustvovali ambasadori, predstavnici ambasada, delegacija međunarodne zajednice i domaćih institucija.

Događaj je organizovan sa ciljem da se prisutni upoznaju sa planovima i projektima Eko-fonda i razmotre mogućnosti saradnje sa sličnim institucijama u Evropi, kao i dodatne mogućnosti finansiranja ekoloških projekata u Crnoj Gori. Zahvaljujući uspjehu Info dana, Eko-fond je preduzeo niz sledećih aktivnosti ka jačanju saradnje sa predstavnicima ambasada u Crnoj Gori.

---

⁴ ESCO – Energy Service Company, Kompanija za energetske usluge. Ovaj model omogućava kompanijama da obavljaju energetske usluge bez potrebe da klijenti ulažu sopstveni kapital u projekte.

Tokom godine su održani brojni sastanci sa većinom ambasada u Crnoj Gori što je rezultiralo ostvarivanjem saradnje sa Ambasadam Bugarske u Crnoj Gori, te apliciranjem na Javni poziv za sufinansiranje projekata od strane Bulgarian Development Aid-a. Takođe, ostvarivanjem saradnje sa Ambasadam Češke u Crnoj Gori Eko-fond je aplicirao za podnošenje lokalnih projekata koje finansira Češka razvojna agencija. Zahvaljujući saradnji sa Ambasadam Rumunije u Crnoj Gori, ostvarena je studijska posjeta na kojoj su predstavnici Eko-fonda imali priliku da se upoznaju i posjete relevantne institucije u Rumuniji. Prepoznat je značaj Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma kao i Ministarstva kapitalnih investicija, čiji su predstavnici takođe bili dio crnogorske delegacije.

Informacioni sistem Eko-fonda

Eko-fond je u saradnji sa UNDP-om obezbijedio sredstva za finansiranje Izrade softverskog rješenja u dijelu prijave na javne konkurse za dodjelu sredstava, kao i u dijelu praćenja realizacije projekata i izvještavanja o istima.

Dokument predstavlja spisak funkcionalnih i nefunkcionalnih zahtjeva za implementaciju informacionog sistema u Eko-fondu. Osnovni cilj projekta je implementacija informacionog sistema koji treba da podrži digitalizaciju većine poslovnih procesa, kako produkcionih, tako i sa aspekta izvještavanja, kao i da se poveže sa svim relevantnim informacionim sistemima u organima državne uprave i državnim organima Crne Gore. Razvojem i stavljanjem u upotrebu ovakvog poslovnog informacionog sistema, obezbjeđuje se centralizacija obrade podataka, ali i osigurava dijeljenje informacija kroz sve funkcionalne nivoe institucije i hijerarhiju upravljanja. Vrijednost projekta je iznosila 3.150,00€. Eko-fondu je uspješno predana finalna verzija projektnog zadatka, a koju je izradio odabrani konsultant od strane UNDP-a.

Projekat „Zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti Nacionalnih parkova kroz unapređenje rada Službi JPNPCG⁵”

Zahvaljujući uspješnoj saradnji koju Eko-fond ima sa Ambasadam Bugarske u Crnoj Gori, Eko-fond je odlučio da učestvuje na Javnom pozivu za prihvatanje i odabir prijedloga projekata koji će se realizovati uz grant sredstava preko Zvanične razvojne pomoći Republike Bugarske (BDA), sa početnim periodom implementacije od 2023. godine.

Eko-fond je kandidovao projekat „Zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti Nacionalnih parkova kroz unapređenje rada Službi JPNPCG” kako bi se unaprijedio rad Službi JPNPCG. Osnovni cilj projekta je unapređenje zaštite prirodnih resursa u nacionalnim parkovima Crne Gore. Specifični ciljevi su kontrola teritorijalnog područja Nacionalnog parka Skadarsko jezero nabavkom nove termalne kamere, zbog ugrožavanja životne sredine i nanošenja štete ovim prostorima usled nezakonitih radnji - krivolova, sječe, nepovratne izgradnje i ugrožavanja biodiverziteta, kao i da se obezbijedi Rendžerskoj službi kontinuirano prisustvo na području nacionalnih parkova, i obavljanje poslova monitoringa putem nabavke dodatnih vozila i to hibridnih, čime će se uticati na smanjenje koeficijenta izduvnih gasova u nacionalnim parkovima.

Vrijednost projekta je 137.041,74€. Tražena sredstva od BDA su u iznosu od 35.630,85€, odnosno 26% od ukupne vrijednosti projekta, dok će Eko-fond preostali iznos sufinansirati.

---

⁵ JPNPCG – Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore

Komisija Ministarstva vanjskih poslova Bugarske u mjesecu novembru je otpočela proces evaluacije, a u decembru 2022. godine obavijestila Eko-fond da aplikacija nije odobrena, jer je primat dat projektima iz oblasti zdravstva.

Projekat „Povećanje stepena zaštite od otpadnih voda u Nacionalnom parku Skadarsko jezero”

Zahvaljujući uspješnoj saradnji koju Eko-fond ima sa Ambasadam Bugarske u Crnoj Gori, Eko-fond je odlučio da učestvuje na Javnom pozivu za prihvatanje i odabir prijedloga projekata koji će se realizovati uz grant sredstava preko Zvanične razvojne pomoći Republike Bugarske (BDA), sa početnim periodom implementacije od 2023. godine.

Eko-fond je kandidovao „Povećanje stepena zaštite od otpadnih voda u nacionalnom parku Skadarsko jezero” kako bi se obezbijedio najsavremeniji sistem za sakupljanje i prečišćavanje otpadnih voda kojim će se spriječiti negativni uticaj i potencijalno zagađivanje voda Skadarskog jezera. Projekat bi se realizovao u periodu od 12 mjeseci, uzimajući u obzir turističku sezonu, trajanje procedura javnih nabavki i vremenske uslove i potrebne građevinske i instalacione radove.

Vrijednost projekta je 55.537,80€. Tražena sredstva od BDA su u iznosu od 35.788,55€, odnosno 64,44% od ukupne vrijednosti projekta, dok će Eko-fond preostali iznos sufinansirati. Komisija Ministarstva vanjskih poslova Bugarske u mjesecu novembru je otpočela proces evaluacije, a u decembru 2022. godine obavijestila Eko-fond da aplikacija nije odobrena, jer je primat dat projektima iz oblasti zdravstva.

Projekat „Ekološko-edukativne radionice u predškolskim ustanovama”

Eko-fond je u toku 2022. godine takođe aplicirao na Javnom pozivu za podnošenje prijedloga malih lokalnih projekata u 2023. godini, koji je raspisan od strane Ambasade Češke u Crnoj Gori. Ovi projekti su komplementarni projektima koje implementira Češka razvojna agencija, te predstavljaju važnu komponentu Češke inostrane razvojne saradnje.

Eko-fond je odlučio da kandiduje projekat „Ekološko-edukativne radionice u predškolskim ustanovama”. Projekat je kandidovan kako bi Eko-fond mogao da nastavi sa edukacijom najmlađih uzrasta te da utiče na formiranje neophodnog nivoa ekološke svijesti o značaju njihovog ličnog učešća i doprinosa u očuvanju životne sredine i prirodnih resursa. Socijalni faktori (društvo, porodica, susjedstvo, predškolsko, škola, vršnjaci) smatraju se najvažnijim faktorima koji utiču na ekološko vaspitanje i obrazovanje. Izgradnja ekološke kulture je kontinuiran i dugoročan proces, nešto što treba da se usvaja od malih nogu kroz vaspitanje i obrazovanje, i to je od početka prepoznato od strane Eko-fonda.

Vrijednost projekta je 17.870,00€, a ukupan navedeni iznos će predstavljati bespovratna sredstva opredijeljena za Eko-fond.

Komisija Češke razvojne agencije u mjesecu novembru je otpočela proces evaluacije, a u decembru 2022. godine obavijestila Eko-fond da aplikacija nije odobrena, jer je primat dat projektima iz drugih oblasti.

Interreg Dunavski transnacionalni program 2021 – 2027

Projekat „Osnaživanje zainteresovanih strana u implementaciji direktive o promociji korištenja energije iz obnovljivih izvora u smislu skladišta energije i stabilnosti energetskih mreža”

Konzorcijum partnera iz država koje pripadaju Dunavskom regionu (Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Slovenija, Austrija, Njemačka, Mađarska, Slovačka, Bugarska, Rumunija, Srbija, Crna Gora i Ukrajina) sa vodećim partnerom Lokalnom energetska agencijom za Pomurje prijavio je učešće na Dunavskom programu sa navedenim projektom u okviru prioriteta – „Podržavanje ozelenjavanja energetskog i transportnog sektora u Dunavskom regionu jačanjem integracije OIE“.

Direktiva (EU) 2018/2001 o promovisanju korišćenja energije iz obnovljivih izvora, član 21 se odnosi na samopotrošače iz obnovljivih izvora, pojedinačno ili putem agregatora, koji imaju pravo da instaliraju i upravljaju sistemima za skladištenje električne energije u kombinaciji sa instalacijama koje proizvode OIE za vlastitu potrošnju bez odgovornosti za svaku dvostruku naplatu, uključujući mrežne naknade, za uskladištenu električnu energiju koja ostaje u njihovim prostorijama. Direktiva eksplicitno ističe da nema mrežnih punjača tako da će projekat komunicirati sa zainteresovanim stranama (proizvođačima energije) o njihovim pravima, a takođe će ih povezati sa kreatorima politike koji će ovu direktivu prihvatiti na pravi način u svakoj navedenoj državi dunavskog regiona. Član 19 pomenute Direktive se nalaže državama članicama da ograniče tenderske procedure na specifične tehnologije gdje je to potrebno, kako bi se izbjegli neoptimalni rezultati u pogledu ograničenja mreže, stabilnosti mreže i sl.

Projekat nastoji implementirati rješenja koja su efikasna i ista za sve navedene izazove. Veliki dio navedenih izazova može se riješiti pristupima izgladivanju vršnih opterećenja električne mreže uspostavljanjem npr. skladišta energije, toplotnih pumpi, stanica za punjenje električne energije, optimizacijom upravljanja energijom itd. Projekat se odnosi na dvije ciljne grupe: proizvođači energije i kreatori politike (nacionalni, regionalni nivo).

Jedan od ključnih ciljeva je priprema strategije koja uključuje iskustva pilota i pokazuje doprinos stabilnoj, nezavisnoj mreži i eliminisanju mrežnog opterećenja. Dokument će biti pripremljen zajedno sa smjernicama, uputstvima i akcionim planom koji predviđa korake za implementaciju strategije u budućnosti. Strategija će biti krovni dokument koji će uticati na države članice, kojom će donosioci odluka biti usmjereni da poštuju i sprovode članove direktive i da samo njih integrišu u svoje nacionalne politike, zakonodavstvo, direktive, tendere i šeme podrške. Očekivani rezultat je promijenjena nacionalna politika u smislu usklađenosti sa direktivom.

Vrijednost projekta je 2.499.550,00€ od čega udio finansiranja od strane Eko-fonda iznosi 127.500,00€. Uključujući refundaciju od 80%, Eko-fond je u obavezi da obezbijedi 25.500,00€ sopstvenih sredstava.

Eko-fond će direktno saradivati sa Ministarstvom kapitalnih investicija, koji je i pridruženi partner projektu. Ovaj projekat će koristiti ministarstvu nadležnom za oblast energetike, proizvođačima električne energije iz OIE, operatorima prenosnog i distributivnog sistema električne energije i potrošačima električne energije. Projekat će doprinijeti unapređenju međunarodne saradnje i ispunjenju međunarodne obaveze, razvoj tržišta električne energije u Crnoj Gori i njegov ukupni ekonomski razvoj.

Vodeći partner je predao aplikacionu formu u novembru 2022. godine. Ukoliko projekat bude prihvaćen, vodeći partner će biti u obavezi da dostavi aplikacioni paket koji uključuje puni razvoj aplikacione forme sa detaljnim informacijama na proljeće 2023. godine.

Implementacija projekta se očekuje u januaru 2024. godine.

Pridruženi partner Eko Kvarneru

Konzorcijum partnera iz država koje pripadaju Dunavskom regionu (Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Rumunija i Crna Gora) sa vodećim partnerom NVO Eko Kvarner HR prijavio je učešće na Dunavskom programu sa projektom „Moć narodu u okviru prioriteta – „Podržavanje ozelenjavanja energetskog i transportnog sektora u Dunavskom regionu jačanjem integracije OIE “.

Javne institucije su generatori velike potrošnje i zagađenja u gradovima pa je cilj projekta poboljšati korišćenje OIE u javnim objektima i podstaći implementaciju inovativnih rješenja s obzirom na to da je jasno uočeno da javne institucije najsporije implementiraju proces zelene tranzicije.

Ciljevi projekta uključuju smanjenje troškova i potrošnje energije korišćenjem pametnog upravljanja, i pružanjem visokokvalitetne obuke za osoblje za dalju diseminaciju. Projektom se planira doprinijeti zelenim promjenama instaliranjem:

- PV elektrana u javnoj ustanovi (+/- 30kW) (škole, zgrada opštine, biblioteke, itd.), akumulatorskih baterija (+/- 30kw), toplotnih pumpi (+/- 15 kW), punjača za e-automobile i bicikle; optimizaciju sistema u jedinstvenom, efikasnom i održivom procesu.

Takođe, cilj je i prenijeti na partnere konzorcijuma postojeće znanje i stručnost; proširiti i nadograđivati postojeću tehnologiju i učiniti je fleksibilnijom u smislu raznolikosti OIE, pametne mreže i IT-C. Projekat planira transparentnu razmjenu podataka o proizvodnji električne energije, efikasnosti i troškovima između partnera konzorcijuma. Ovo bi bio jedan od prvih ovakvih projekata u zemljama članicama konzorcijuma, sa pozitivnim uticajem na sve zajednice i njene javne institucije.

Direktni rezultati: Energija dobijena iz obnovljivih izvora, osiguran kvalitet proizvodnje i sposoban kadar koji hoće implementirati nove projekte u ovoj oblasti, a koji će takođe podučavati nove kadrove, uticati na smanjenje troškova u javnim ustanovama, te bolje upravljanje energijom. Indirektni rezultati: Povećano interesovanje javnih institucija za OIE, dekarbonizaciju i promjenu ekološke svijesti.

Vodeći partner je predao aplikacionu formu u novembru 2022. godine. Ukoliko projekat bude prihvaćen, vodeći partner će biti u obavezi da dostavi aplikacioni paket koji uključuje puni razvoj aplikacione forme sa detaljnim informacijama na proljeće 2023. godine.

Implementacija projekta se očekuje u januaru 2024. godine.

Vrijednost projekta je 1.083.700,00€. Pridruženo partnerstvo podrazumijeva da Eko-fond neće imati finansijsko učešće, već će učestvovati kao podrška i posmatrač procesa, sticajući znanje tokom implementacije projekta.

Interreg Euro-MED program 2021-2027

Pridruženi partner Privrednoj komori Crne Gore

Interreg Euro-MED program se odnosi na prioritete programa Pametniji Mediteran i Zeleniji Mediteran, definisane kroz četiri međusobno povezane i komplementarne misije čiji je cilj postizanje klimatski neutralnog i otpornog društva: jačanje inovativne održive ekonomije; zaštita, ponovno uspostavljanje i valorizacija prirodnog okruženja i nasljeđa; promocija zelenih oblasti za život; jačanje održivog turizma.

Privredna komora Crne Gore je prijavila svoje učešće na navedenom programu kao partner iz Crne Gore na projektu „Sljedeća generacija zelenih ekosistema malih i srednjih preduzeća u MED području” u okviru prioriteta Zeleniji Mediteran.

Period implementacije je od 1. maj 2023 - 31. januar 2026. godine, dok ukupna vrijednost projekta je 3.000.000,00€.

Privredna komora Crne Gore je pozvala Eko-fond da preuzme ulogu pridruženog partnera na pomenutom projektu, imajući u vidu da je Eko-fond zainteresovan da prati najnovije trendove u razvoju i implementaciji cirkularne ekonomije u MED regionu. Pridruženo partnerstvo podrazumijeva da Eko-fond neće imati finansijsko učešće, već će učestvovati kao podrška i posmatrač procesa, kao i učesnik na sastancima, relevantnim konferencijama i studijskim putovanjima shodno izabranom prioritetu.

Pridruženi partner Opštini Tuzi

Opština Tuzi je prijavila svoje učešće na Interreg Euro-MED programu kao Glavni partner sa projektnim predlogom „Mjere energetske efikasnosti u javnoj rasvjeti i razmjena ekonomskih/ekoloških praksi ulaganja u održivu energiju u ciljanom prekograničnom regionu”. Projekat je dio prioriteta Zeleniji Mediteran.

Trajanje projekta je 33 mjeseca, dok ukupna vrijednost projekta iznosi do 3.000.000,00€.

Opština Tuzi je pozvala Eko-fond da preuzme ulogu pridruženog partnera na pomenutom projektu, imajući u vidu da je projektna djelatnost Eko-fonda orijentisana na energetske efikasnost (EE) i obnovljive izvore energije (OIE).

Pridruženo partnerstvo podrazumijeva da Eko-fond neće imati finansijsko učešće, već da će učestvovati kao podrška i posmatrač procesa, kao i učesnik na sastancima, relevantnim konferencijama i studijskim putovanjima shodno izabranom prioritetu.

Centar za međunarodnu i razvojnu saradnju Slovenije (CMSR)

Projekat: Pretvaranje biogasa u električnu energiju na sanitarnoj deponiji „Možura”

Crna Gora je u skladu sa svojim zakonodavstvom regulisala pitanje izgradnje, deponovanja komunalnog otpada, subvencija i obaveznog pribavljanja proizvedene električne energije iz deponijskog biogasa kao obnovljivog izvora energije. Opštine Bar i Ulcinj izgradile su modernu regionalnu deponiju za odlaganje komunalnog otpada na lokaciji „Možura” u Baru, čija je osnovna namjena pravilno zbrinjavanje komunalnog otpada koji se proizvede na teritorijama navedenih opština.

Osnovna karakteristika ovog projekta jeste promovisanje i proizvodnja novog obnovljivog izvora energije koji doprinosi zaštiti životne sredine i zdravlja ljudi, a koja se sagledava preko

zaštite vazduha, podzemnih voda i smanjenja količine CH₄-metana, PM čestica, CO₂, dioxina i drugih opasnih gasova. Ovaj Projekat karakteriše, konkretno i kontrolisano sakupljanje deponijskog biogasa proizvedenog na sanitarnim kadama deponije „Možura“ d.o.o. Bar i njegovo pretvaranje u električnu energiju. Po prvi put će se u Crnoj Gori ostvariti pretvaranje energije deponijskog biogasa u električnu energiju.

Na deponiji se već 6 godina uspješno realizuje sakupljanje, transport i sagorijevanje biogasa na eko-baklji. Procenat metana u gasu je oko 50%. S obzirom na štetna dejstva metana za životnu sredinu, vrši se njegovo spaljivanje čiji nusproizvod je CO₂ koji se ispušta u atmosferu. „Možura“ d.o.o planira nadogradnju postojeće infrastrukture u cilju promovisanja OIE kojim će se dodatno zaštititi ozonski omotač i životna sredina. U cilju opravdanja investicije odrađena je Studija izvodljivosti koja je pokazala da na deponiji je moguće izgraditi energanu kapaciteta od najmanje 1 + 0.5 MW (ele.) za šta je potrebno da sistem za kaptaciju deponijskog gasa bude mogao da sakupi 500-550 m³/h biogasa. Dio proizvedene električne energije deponija bi koristila za sopstvene potrebe, a ostatak prodavala preko ovlašćenih trgovaca električnom energijom. Ovaj kapacitet bio bi dovoljan za kompletno godišnje snadbijevanje električnom energijom od 200-400 potrošača (domova).

Radi ispunjavanja postavljenih ciljeva planira se nastaviti sa postupkom dobijanja potrebnih uslova i saglasnosti za realizaciju projekta i izradu Glavnog projekta sa revizijom. Projekat se planira realizovati uz finansijsku pomoć Eko-fonda i potencijalnog donatora kroz program podrške od strane Centra za međunarodnu i razvojnu saradnju Republike Slovenije.

Ukupna vrijednost projekta je 1.263.606,00€ od čega kontribucija Eko-fond iznosi 25.000,00€, a kontribucija CMRS-a kroz potencijalnog donatora biće 631.803,00 €. Preostali iznos sredstava za zatvaranje finansijske konstrukcije će biti obezbijeđen iz sopstvenih izvora od strane „Možure“ d.o.o. u iznosu od 606.803,00 €.

Pored nosioca uloge sufinansijera, Eko-fond je primarno dao značajan doprinos u dijelu koji se odnosi na uspostavljanje međunarodne saradnje sa CRMS-om u toku 2022. godine, u cilju zvaničnog kandidovanja ovog projekta i privlačenju potencijalnih donatora koji će obezbijediti 50% sredstva od ukupne vrijednosti projekta.

Saradnja sa Fondom za klimatske promjene Republike Slovenije

Eko-fond je u toku 2022. godine uložio napore u dogovorima u vezi sa uspostavljanjem saradnje sa Ministarstvom životne sredine i prostornog planiranja Slovenije (novoformiranim Ministarstvom životne sredine, klime i energetike), kroz koju su trebala biti obezbijeđena finansijska sredstva u iznosu od 1.500.000,00€ za period od 2021 – 2023 odnosno tri godine, kroz saradnju sa Fondom za klimatske promjene Republike Slovenije.

U pitanju je donacija u vidu pružanja podrške radu Eko-fonda, te jačanje njegovih kapaciteta u brojnim oblastima. U toku 2023. godine bi trebalo da dođe do koordinacije usaglašavanja ugovora o sufinansiranju, te pravno, finansijsko i međuresorno usaglašavanje istog, kao i izmjena programa utroška sredstava Fonda za klimatske promjene 2023 - 2026, kao preduslova za sufinansiranje Eko-fonda Crne Gore.

IV FINANSIJSKI IZVJEŠTAJ EKO-FONDA ZA 2022. GODINU

Način finansiranja Eko-fonda, propisan je članom 76 Zakona o životnoj sredini (u daljem tekstu: Zakon), pri čemu se stavom 3 utvrđuje da se sredstva za rad Eko-fonda obezbjeđuju iz: budžeta Crne Gore; sredstava eko-naknada; kredita, donacija i pomoći; instrumenata, programa i fondova Evropske unije, Ujedinjenih nacija i međunarodnih organizacija; stranih ulaganja namijenjenih zaštiti životne sredine i drugih izvora u skladu sa zakonom. U skladu sa članom 6 stav 2 Odluke o osnivanju Fonda za zaštitu životne sredine, sredstva se utvrđuju i koriste u skladu sa finansijskim planom Eko-fonda, dok je članom 8 stav 1 alineja 4 Odluke utvrđeno da Vlada Crne Gore (Osnivač) daje saglasnost na finansijski plan Društva.

Na osnovu člana 77 stav 2 alineja 3 Zakona o životnoj sredini, člana 7 Uredbe o visini naknada, načinu obračuna i plaćanja naknada zbog zagađivanja životne sredine i člana 18 Zakona o upravnom postupku, Agencija za zaštitu životne sredine donosi rješenja po osnovu kojih obveznici plaćaju eko-naknade, i to:

- Naknadu za uvoz supstanci koje uništavaju ozonski omotač;
- Naknadu za ispuštanje zagađujućih materija u vazduh;
- Naknadu za stvaranje i deponovanje opasnog otpada.

Shodno Uredbi o aktivnostima odnosno djelatnostima koje emituju gasove sa efektom staklene bašte za koje se izdaje dozvola za emisiju gasova sa efektom staklene bašte, Eko-fond ostvaruje prihode od naknada po osnovu prenosa emisioh kredita u iznosu od 0,1% minimalne cijene emisioh kredita koja iznosi 24€/tCO₂. Takođe, Uredbom je data mogućnost sprovođenja Javne aukcije i po tom osnovu su planirani prilivi u 2022. godini.

Realizacija finansijskog plana za 2022. godinu u periodu od 01.01.2022.-31.12.2022.

Naziv pozicije		UKUPNO			
		Planirano	Realizovano	Indeks R/P	Razlika R-P
ODLIVI					
1.	INVESTICIONA ULAGANJA I TEKUĆE ODRŽAVANJE	62,900	1,018	2	-61,882
1.1.	Nabavka osnovnih sredstava	60,500	52	0	-60,448
1.1.1.	Nabavka računarske opreme za nove zaposlene	4,500	0	0	-4,500
1.1.2.	Nabavka fotokopir aparata	3,000	0	0	-3,000
1.1.3.	Nabavka ostale opreme za zaposlene	500	52	10	-448
1.1.4.	Nabavka električnog vozila	50,000	0	0	-50,000
1.1.5.	Licence	2,500	0	0	-2,500
1.2.	Tekuće održavanje	2,400	966	40	-1,434
1.2.1.	Tekuće održavanje tehničke opreme	2,400	966	40	-1,434
2	RASHODI TEKUĆEG POSLOVANJA	7,055,736	569,274	8	-6,486,462

2.1.	Troškovi materijala	12,400	4,633	37	-7,767
2.1.1.	Troškovi kancelarijskog materijala	5,000	1,919	38	-3,081
2.1.2.	Troškovi materijala za održavanje higijene	1,200	229	19	-971
2.1.3.	Troškovi goriva	3,000	1,349	45	-1,651
2.1.4.	Troškovi električne energije	2,200	1088	49	-1,112
2.1.5.	Ostali troškovi materijala	1,000	48	5	-952
2.2.	Troškovi zarada i naknada zarada	330,000	299,558	91	-30,442
2.2.1.	Troškovi neto zarada	168,300	180,493	107	12,193
2.2.2.	Troškovi poreza i doprinosa na teret zaposlenog	73,650	51,336	70	-22,314
2.2.3.	Troškovi doprinosa na teret poslodavca	21,050	17,763	84	-3,287
2.2.4.	Troškovi naknada po ugovoru o djelu	20,000	20,537	103	537
2.2.5.	Troškovi naknada članovima odbora direktora	36,000	27,300	76	-8,700
2.2.6.	Naknade troškova zaposlenima na službenom putu	10,000	1,949	19	-8,051
2.2.7.	Pomoći i ostale isplate zaposlenima po Kolektivnom Ugovoru	1,000	180	18	-820
2.3.	Troškovi proizvodnih usluga	6,596,586	232,971	4	-6,363,615
2.3.1.	Troškovi PTT usluga	5,000	4,418	75	-1,268
2.3.2.	Troškovi za usluge održavanja nematerijalne imovine	500	303	67	-163
2.3.3.	Troškovi za usluge održavanja opreme	2,500	174	4	-2,395
2.3.4.	Troškovi zakupnina poslovnih prostorija	55,000	53,233	81	-10,631
2.3.5.	Troškovi marketinga	10,000	6,240	57	-4,330
2.3.6.	Rashodi za realizaciju projekata	6,523,586	168,603	2	-6,393,983
2.4.	Nematerijalni troškovi	90,250	26,191	29	-64,059
2.4.1.	Troškovi neproizvodnih usluga- notarske, advokatske usluge, revizije FI, usluge angažovanja agencija za marketing i dizajn	60,000	18,742	31	-41,258
2.4.2.	Troškovi stručnog obrazovanja zaposlenih	2,000	760	38	-1,240
2.4.3.	Troškovi stručnih publikacija	700	737	105	37
2.4.4.	Ostale neproizvodne usluge	2,500	2,260	90	-240
2.4.5.	Troškovi reprezentacije	8,000	1117	14	-6,883
2.4.6.	Premije osiguranja, nekretnine, postrojenja i oprema	1,500	874	58	-626
2.4.7.	Premije za obavezno osiguranje zaposlenih	250	162	65	-88
2.4.8.	Troškovi platnog prometa (provizije i dr.)	5,000	1054	21	-3,946
2.4.9.	PDV na usluge ino lica	300	484	161	184
2.4.10.	Ostale usluge	10,000	1	0	-9,999
2.5.	Rashodi kamata	1,500	821	55	-679
2.5.1.	Rashodi kamata po finansijskom lizingu	1,500	821	55	-679
2.6.	Ostali rashodi	25,000	5,100	20	-19,900
2.6.1.	Sponzorstva	10,000	500	5	-9,500
2.6.2.	Donacije	15,000	4,600	31	-10,400
3.	OBAVEZE IZ PRETHODNE POSLOVNE GODINE	289,622	169,242	58	-120,380
3.1.	Ostale obaveze iz poslovanja	241,000	153,703	64	-87,297
3.2.	Rezervisana sredstva povodom sudskih sporova	33,622	0	0	-33,622
3.3.	Obaveze za porez na dobit za 2021. godinu	15,000	15,539	104	539
	UKUPNI ODLIVI	7,408,258	739,534	10	-6,668,724

PRILIVI					
1.1.	Prilivi po osnovu eko-naknada	443,379	244,682	55	-198,697
1.2.	Prilivi po osnovu javne aukcije za prodaju emisijonih kredita	7,500,000	0	0	-7,500,000
UKUPNI PRILIVI		7,943,379	244,682	3	-7,698,697
1.3.	Grantovi zelenog klimatskog fonda	267,714	0	0	-267,714

Objasnenje realizovanih odliva

1. Investiciona ulaganja i tekuće održavanje

- 1.1. Finansijskim planom za 2022. godinu za investiciona ulaganja predviđena su sredstva u iznosu od 60.500,00€. U toku godine realizovana je nabavka telefonskih aparata za nove zaposlene potpisivanjem Ugovora sa Crnogorskim Telekomom u ukupnom iznosu od 52,00€.
- 1.2. Za tekuće održavanje opreme utrošen je iznos od 966,00€. Sredstva su utrošena za održavanje sistema za evidenciju radnog vremena, opreme u kancelarijama i vozila.

2. Rashodi tekućeg poslovanja

- 2.1. Troškovi materijala planirani su u iznosu od 12.400,00€, dok je u toku 2022. godine utrošen iznos od 4.633,00€. Realizovani troškovi za nabavku kancelarijskog materijala iznose 1.919,00€, troškovi materijala za održavanje higijene u službenim prostorijama 229,00€, troškovi goriva za službeno vozilo 1.349,00€, troškovi električne energije 1.088,00€ i ostali troškovi materijala 48,00€.
- 2.2. Troškovi zarada i naknada zarada planirani su iznosu od 330.000,00€. Realizovani troškovi zarada iznose 299.558,00€. Troškovi za neto zarade iznose 180.493,00€, Troškovi poreza i doprinosa na teret zaposlenog iznose 51.336,00€, Troškovi doprinosa na teret poslodavca iznose 17.763,00€, Troškovi naknada po ugovoru o djelu iznose 20.537,00€, Troškovi naknada članovima odbora direktora iznose 27.300,00€, Naknade troškova zaposlenima na službenom putu iznose 1.949,00€ i Pomoći i ostale isplate zaposlenima po Kolektivnom ugovoru iznose 180,00€.
- Napomena: Izrada finansijskog plana je izvršena prije usvajanja programa „Evropa sad“ kojim su dio poreza na zarade i doprinosi za zdravstveno osiguranje preusmjereni na neto zarade.
- 2.3. Troškovi proizvodnih usluga planirani su iznosu od 6.596.586,00€. Ukupni odlivi za troškove proizvodnih usluga iznose 232.971,00€, od čega je za troškove PTT usluga utrošeno 4.418,00€, troškovi za održavanje nematerijalne imovine- računovodstvenog softvera iznose 303,00€, troškovi održavanja opreme iznose 174,00€, Troškovi zakupa poslovnih prostorija iznose 53.233,00€, dok troškovi za marketing iznose 6.240,00€.
- Odlivi za realizaciju projekata iznose 168.603,00€.
- Na osnovu raspisanog Javnog konkursa za dodjelu subvencija fizičkim licima, privrednicima i preduzetnicima za kupovinu električnih i hibridnih vozila za 2022. godinu isplaćeno je 100.000,00€. Sredstva opredijeljena ovim Javnim konkursom su isplaćena u potpunosti korisnicima.

Korisnik Venn tour koji je u 2021. godini dobio subvenciju u iznosu od 10.000,00€ za kupovinu 2 električna vozila nije izvršio nabavku u predviđenom roku, pa je iz tog razloga raskinut Ugovor o namjenskom korišćenju sredstva sa ovim korisnikom, nakon čega je izvršen povrat isplaćenih novčanih sredstva na račun Eko-fonda.

Na osnovu raspisanog Javnog konkursa za dodjelu subvencija za kupovinu električnih i hibridnih vozila u javnom sektoru isplaćen je iznos od 15.000,00€ korisnicima Radio televizija Crne Gore iznos od 10.000,00€ i Centralna banka Crne Gore iznos od 5.000,00€. Takođe, na osnovu ovog Javnog konkursa odobrena su sredstva korisniku Pošta Crne Gore u iznosu od 10.000,00€. Sredstva će biti isplaćena korisniku nakon što izvrši nabavku vozila u skladu sa zaključenim Ugovorom o dodjeli bespovratnih sredstava.

Na osnovu Javnog konkursa za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za realizaciju projekta uklanjanja otpada odbačenog u životnu sredinu (tzv. „divlje deponije“) isplaćeno je sledećim korisnicima: Opština Mojkovac iznos od 29.602,64€ i Komunalne djelatnosti Bar u iznos od 34.000,00€.

Na osnovu raspisanog Javnog konkursa za dodjelu subvencija fizičkim licima, privrednicima i preduzetnicima za kupovinu električnih i hibridnih vozila za 2022. objavljenog 26.12.2022. godine opredijeljena su sredstva korisnicima u iznosu od 50.000,00€, a ista će biti isplaćena korisnicima početkom 2023. godine.

- 2.4. Nematerijalni troškovi planirani su u iznosu od 90.250,00€. Ukupno realizovani nematerijalni troškovi iznose 26.191,00€.

Troškovi neproizvodnih usluga iznose 18.742,00€, a obuhvataju troškove usluga revizije finansijskih iskaza u iznosu od 1.815,00€, troškove advokatskih usluga u iznosu od 13.068,00€, troškove usluga prevodilaca u iznosu od 454,00€ i troškove konsultanskih usluga iznosu od 3.405,00€.

Troškovi stručnog obrazovanja zaposlenih iznose 760,00€, troškovi stručnih publikacija iznose 737,00€, dok troškovi ostalih neproizvodnih usluga iznose 2.260,00€ (e-mail adrese zaposlenih).

Troškovi reprezentacije iznose 1.117,00€, Premije osiguranja nekretnina, postrojenja i oprema iznose 874,00€ (osiguranje službenog vozila), Premije za obavezno osiguranje zaposlenih iznose 162,00€, troškovi platnog prometa 1.054,00€, PDV na usluge ino lica iznosi 484,00€.

- 2.5. Rashodi kamata planirani su u iznosu od 1.500,00€. Realizovani rashodi kamata po osnovu finansijskog lizinga po osnovu kojeg je nabavljeno službeno vozilo u 2020. godini iznose 821,00€.

- 2.6. Ostali rashodi planirani su u iznosu od 25.000,00€. Realizovan je iznos od 4.100,00€ po osnovu sklopljenih ugovora o donacijama sa sledećim licima: Venture Montenegro 800,00€, Miloš Todorović 500,00€, JU KC Nikola Đurković 2.700,00€, NVO Dječije pozorište Stanković 300,00€, NVO GEO-EKO Montenegro 300,00€.

Po osnovu zaključenog ugovora o sponzorstvu isplaćen i iznos od 500,00€ Vaterpolo i Plivačkom klubu Aquatic verde.

3. Obaveze iz prethodne poslovne godine

3.1. Ostale obaveze iz prethodne poslovne godine planirane su u iznosu od 289.622,00€, dok je realizovan iznos od 169.242,00€.

Javni konkurs za dodjelu subvencija za realizaciju projekata korišćenja obnovljivih izvora energije – za proizvodnju električne energije za sopstvene potrebe u mrežnom ili samostalnom radu „On-grid i Off-grid fotonaponski sistemi“ raspisan u decembru 2021. godine. Rezervisana sredstva za realizaciju projekta iznosila su 190.000,00€, dok je projekat realizovan u iznosu od 142.790,91€ i sredstva su u cjelosti isplaćena korisnicima u toku 2022. godine.

Iznos od 6.463,22€ odnosi se na obaveze prema dobavljačima iz decembra 2021. godine, a koje su isplaćene u januaru 2022. godine.

Obaveze po osnovu lizinga isplaćene su iznosu od 4.448,74€.

Rezervisanje za sufinansiranje Projekta izgradnje solarne elektrane na krovu zgrade Skupštine Crne Gore u iznosu od 40.000,00€ ukinito je u cjelosti.

Rezervisanja po osnovu sudskih sporova nijesu realizovana do 31.12.2022. godine.

3.2. Obaveza za porez na dobit iz 2021. godine plaćena je u martu 2022. godine u iznosu od 15.539,00€.

Obrazloženje realizovanih priliva

1. Prilivi

1.1. Prilivi po osnovu eko-naknada planirani su u iznosu od 443.379,00€. Po osnovu rješenja izdatih u prethodnim poslovnim godinama, naplaćen je iznos od 9.886,00€. Nadležni organ je otpočeo sa izdavanjem rješenja za 2021. godinu u decembru 2022. godine. Obveznicima je data mogućnost da obavezu izmire u mjesečnim ratama u narednih 12 mjeseci, a do kraja 2022. godine naplaćen je iznos od 234.796,00€.

1.2. Prilivi po osnovu Javne aukcije nijesu realizovani u toku 2022. godine.

Projekcija priliva po osnovu trgovine emisionim kreditima izvršena je na osnovu projektovane potrebe emisionih kredita od strane operatera postrojenja, a koja su trgovala u prethodne dvije godine i minimalne cijene emisionih kredita po t/CO₂, a koji podliježu Uredbi o aktivnostima odnosno djelatnostima koje emituju gasove sa efektom staklene bašte za koje se izdaje dozvola za emisiju gasova sa efektom staklene bašte. Zaključkom Vlade br. 04-4365/2 od 23. septembra 2021. godine usvojena je Informacija o realizaciji Projekta podrške građanima Crne Gore pri kupovini i ugradnji foto naponskih panela snage do 10kw za individualne stambene objekte i ugradnje fotonaponskih panela do 30kw a pravna lica- Projekt „Solari 3000+ i 500+“.

Eko-fond je dio priliva sredstava od trgovine emisionih kredita trebao utrošiti na dodjelu subvencije u iznosu od 20% od ukupnog iznosa investicije kupovine i ugradnje fotonaponskih panela krajnjim korisnicima navedenog projekta u skladu sa Zaključkom Vlade br. 04-4365/2 od 23. septembra 2021. godine.

1.3. Planirani prilivi po osnovu Granta Zelenog klimatskog fonda u iznosu od 267.714,00€ nijesu realizovani u toku 2022. godine.

Izvještaj o poslovanju DOO Fonda za zaštitu životne sredine za 2022. godine ima za cilj da pruži uvid u aktivnosti, procese poslovanja i finansijske rezultate Eko-fonda. Izvještaj je zasnovan na relevantnim pokazateljima poslovanja urađenim u skladu sa Zakonom o računovodstvu („Sl. list CG“, br. 145/21, 152/22). Strukturiran je tako da obezbjeđuje jasnu sliku ispunjavanja finansijskog plana kojim se ostvaruju značajni ciljevi Društva, i potpunu i preciznu elaboraciju načina finansiranja, usmjeravanja sredstava i ostvarenih efekata po tom osnovu, uz uvažavanje svih okolnosti u kojima se odvijao rad Eko-fonda. **Suština postojanja Eko-fonda je jednostavna, a svodi se na smisao da se prihodovana sredstva kroz projekte vraćaju oblastima po osnovu kojih su dobijena.**

Iz tog razloga, za nesmetano funkcionisanje rada Eko-fonda potrebno je:

- Kreirati povoljan ambijent za usvajanje Zakona o fondu, kojim bi se otklonile aktuelne barijere u privlačenju sredstava iz EU fondova;
- Sprovesti Javnu aukciju za prodaju emisionih kredita, koja predstavlja glavni izvor prihoda, za koju se vezan najveći broj projekata, s obzirom na datum u godini;
- Unaprijediti informacioni sistem zaštite životne sredine koji vodi Agencija za zaštitu životne sredine (AZŽS) kroz uspostavljanje integrisanog katastra zagađivača (obuhvatio bi se veći broj kategorija zagađivača);
- Donijeti Odluku o visini naknada, načinu obračuna i plaćanja naknada zbog zagađivanja životne sredine
- Usvojiti Zakon o otpadu, po kome će Eko-fond prihodovati nove naknade;
- Usvojiti podzakonska akta shodno Zakonu o putevima, na osnovu kojeg je Fond prepoznat za ubiranje prihoda od dijela putarine;
- Jasnije međusektorsko (Ministarstva) prepoznavanje Eko-fonda kao jedinstvene institucije koja pokriva projekte iz oblasti: energetske efikasnosti, klimatskih promjena, obnovljivi izvori energije i zaštita životne sredine i na taj način izbjeći preklapanje projekata iz navedenih oblasti;
- Izmijeniti član Zakona o porezu na dobit - Shodno Zakonu o porezu na dobit pravnih lica, tačnije čl. 14 st. 1 predmetnog Zakona, između ostalih i izdaci za zaštitu životne sredine priznaju se kao rashod najviše do 3,5 % ukupnog prihoda u skladu sa st. 3 istog člana koji propisuje da se izdaci iz st. 1 priznaju kao rashod samo ako su izvršeni pravnim licima koja obavljaju poslove, odnosno djelatnosti u svrhe iz st. 1 čl. 14, u skladu sa posebnim propisima i ako se koriste isključivo u te svrhe. Zbog navedenog Eko- fond je u obavezi da plaća porez na dobit skoro pa na čitav iznos prihoda (operativni troškovi u narednoj godini će biti svega 5%);

Po okončanju sudskog procesa izdati zaostala rešenja koja se odnose na dugovanja od strane Uniproma d.o.o za eko-naknade, Uniprom d.o.o. koji je kupio i naslijedio sve obaveze KAP-a ima dugovanje po osnovi eko-naknada za 2015, 2016. i 2017 godinu. Zbog sudskog procesa koji je bio u toku kao i zbog proceduralnih razloga žalbi Uniproma, tek su se početkom 2022. godine stvorili uslovi za izdavanje konačnih rješenja prema Unipromu.

Eko-fond je 2022. godinu završio sa negativnim rezultatom (gubitkom) u iznosu od 116.714,00€ iskazanim u Iskazu o ukupnom rezultatu- Bilansu uspjeha. Ukupni prihodi iznose 486.075,00€, dok ukupni rashodi iznose 602.789,00€.

Neto rezultat nakon oporezivanja je gubitak u iznosu od 123.284,00€.

U nastavku su obrazložene najznačajni pozicije prihoda i rashoda prikazane u Bilansu uspjeha. Ostali prihodi iz poslovanja ostvareni su u iznosu od 486.038,00€, i odnose se na ostale prihode iz redovnog poslovanja 482.776,00€ (Prihodi po osnovu eko-naknada 458.508,00€, Prihodi po osnovu donacija 11.654,00€, Prihodi po osnovu refundacija 12.614,00€), i na ostale prihode iz poslovanja u iznosu od 3.262,00€.

U izvještajnom periodu ostvareni su poslovni rashodi u ukupnom iznosu od 593.731,00€, razvrstani na sljedećim pozicijama: Troškovi ostalog materijala (2.196,00€), Troškovi goriva i energije (2.438,00€), Troškovi zarada (248.971,00€), Troškovi naknada zarada i ostali lični rashodi (50.583,00€), Troškovi amortizacije (68.578,00€), Troškovi rezervisanja (1.000,00€), Troškovi transportnih usluga (4.418,00€), Troškovi održavanja (1.443,00€), Troškovi reklame i propagande (6.240,00€), Ostali materijalni troškovi (181.393,00€) i Nematerijalni troškovi (26.471,00€).

U okviru pozicije Ostali nematerijalni troškovi prikazani su troškovi po osnovu realizacije projekata. U narednoj tabeli prikazana je analitička evidencija po realizovanim projektima.

Ostali materijalni troškovi		
1	Troškovi projekta- el. i hibri. vozila- fizička i pravna lica	100,000.00
2	Troškovi projekta- el. i hibri. vozila- javni sektor	15,000.00
3	Troškovi projekta- Uklanjanje otpada	63,602.64
4	Troškovi pojekta	2,790.91
	Ukupno	181,393.55

Ostali poslovni rashodi odnose se na manjkove, donacije i sponzorstva i ostvareni su iznosu od 6.871,00€.

Tekući porez na dobit iznosi 6.996,00€.

**ZAVRŠNI RAČUN
DOO FONDA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE ZA
2022. GODINU**

Maj, 2023. godine

ISKAZ O FINANSIJSKOJ POZICIJI /BILANS STANJA/

na dan 31.12.2022 godine

BROJ ISKAZA: 81947/2022

Popunjava lice	
Matični broj: 03304094	Šifra djelatnosti: 8412
Popunjava: Bojana Ilić	

Naziv: DRUŠTVO SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU "FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE"
Sjedište: ULICA SLOBODE BR.2 , PODGORICA, CRNA GORA

Grupa računa,	POZICIJA	Redni broj	Napomena - broj	Tekuća godina	Prethodna godina - stanje	Prethodna godina -
1	2	3	4	5	6	7
	A K T I V A					
00	A. NEUPLACENI UPISANI KAPITAL	001	4.1.			
	B. STALNA IMOVINA (003+008+016)	002		65156	273978	
01	I. NEMATERIJALNA ULAGANJA (004 do 007)	003		1022	2068	
010	1. Ulaganja u razvoj	004				
011 i 014	2. Koncesije, patenti, licence i slična prava i ostala nematerijalna ulaganja	005	4.2.	1022	2068	
012	3. Goodwill	006				
016 i 015	4. Avansi za nematerijalna ulaganja i nematerijalna ulaganja u pripremi	007				
	II. NEKRETNINE, POSTROJENJA, OPREMA I BIOLOŠKA SREDSTVA (009+010+011+015)	008		64134	271910	
020 i 022	1. Zemljište i objekti	009	4.3.	4237	193546	
023	2. Postrojenja i oprema	010	4.3.	59897	78364	
	3. Ostala ugrađena oprema, alati i oprema (012+013+014)	011				
024	3.1. Investicione nekretnine	012				
021 i 025	3.2. Biološka sredstva	013				
026 i 029	3.3. Ostala nepomenuta materijalna stalna sredstva	014				
028 i 027	4. Avansi za nekretnine, postrojenja, opremu i biološka sredstva i nekretnine, postrojenja, oprema i biološka sredstva u pripremi	015				
	III DUGOROCNI FINANSIJSKI PLASMANI I DUGOROCNA POTRAŽIVANJA (017 do 023)	016				
030, 039 (dio)	1. Učešća u kapitalu zavisnih pravnih lica	017	4.4.			
033(dio), 039(dio)	2. Dugorocni krediti matičnom i zavisnim pravnim licima	018	4.5.			

Grupa računa,	POZIC IJA	Redni broj	Napomena - broj	Tekuća godina	Prethodna godina - stanje	Prethodna godina -
1	2	3	4	5	6	7
031(dio),032(dio),039(dio)	3. Učešća u kapitalu kod pravnih lica (sem zavisnih pravnih lica)	019				
033(dio),039(dio)	4. Dugorocni krediti pravnim licima kod kojih postoji učešće u kapitalu (sem zavisnih pravnih lica)	020				
031(dio),032(dio)	5. Učešća u kapitalu koja se vrednuju metodom učešća	021				
032(dio),034,035,0(dio)	6. Dugorocna finansijska ulaganja (dati krediti i hartije od vrijednosti)	022				
038,039(dio)	7. Ostali dugorocni finansijski plasmani i potraživanja	023				
288	C. ODLOŽENA PORESKA SREDSTVA	024	4.6.			
	D. OBRтна SREDSTVA (026+031+039+043+044)	025		396322	661798	
	I. ZALIHE (027 do 030)	026	4.7.	391		
10	1. Zalihe materijala (materijal za izradu, rezervni delovi, sitan inventar i auto gume)	027	4.7.	391		
11	2. Nedovršena proizvodnja	028				
12 i 13	3. Gotovi proizvodi i roba	029				
15	4. Dati avansi	030				
	II. KRATKOROCNA POTRAŽIVANJA (032 do 035)	031		243626	16042	
202,203,209(dio)	1. Potraživanja od kupaca	032				
200,209(dio)	2. Potraživanja od matičnog i zavisnih pravnih lica	033				
201,209(dio)	3. Potraživanja od ostalih povezanih lica	034				
	4. Ostala potraživanja (036+037+038)	035		243626	16042	
223	4.1. Potraživanja za više placen porez na dobit	036				
27	4.2. Potraživanja po osnovu poreza na dodatu vrijednost	037				
21,22,osim	4.3. Ostala nepomenuta potraživanja	038	4.8.	243626	16042	
	III. KRATKOROCNI FINANSIJSKI PLASMANI(040 do 042)	039				
236(dio)	1. Učešće u kapitalu zavisnih pravnih licanamijenjeno trgovanju	040				

Grupa računa,	POZICIJA	Redni broj	Napomena - broj	Tekuća godina	Prethodna godina - stanje	Prethodna godina -
1	2	3	4	5	6	7
237	2. Otkupljene sopstvene akcije i otkupljeni sopstveni udjeli	041				
23 osim 236(dio) i	3. Ostali kratkorocni finansijski plasmani	042				
24	IV. GOTOVINA NA RACUNIMA I U BLAGAJNI	043	4.9.	152305	645756	
04	V. STALNA SREDSTVA NAMIJENJENA PRODAJI I SREDSTVA POSLOVANJA KOJE JE OBUSTAVLJENO	044				
28 osim 288	E. AKTIVNA VREMENSKA RAZGRANICENJA	045	4.10.	864	40920	
	F. UKUPNA AKTIVA (001+002+024+025+045)	046		462342	976696	
	PASIVA					
	A. KAPITAL (102+103+104+105+111+116)	101		312221	434516	
30	I. OSNOVNI KAPITAL	102	4.11.	50000	50000	
31	II. NEUPLACENI UPISANI KAPITAL	103				
320	III. EMISIONA PREMIJA	104				
	IV. REZERVE (106+107+108+109-110)	105	4.12.			
321	1. Zakonske rezerve	106				
322(dio)	2. Statutarne rezerve	107				
322(dio)	3. Druge rezerve	108				
330 i potr.saldo 332, 333, 334, 335,	4. Pozitivne revalorizacione rezerve i nerealizovani dobitci po osnovu finansijskih sredstava i drugih komponenti ostalog sveobuhvatnog rezultata	109				
dugov.saldo rac. 331, 334, 335, 336 i 337	5. Negativne revalorizacione rezerve i nerealizovani gubici po osnovu finansijskih sredstava i drugih komponenti ostalog sveobuhvatnog rezultata	110				
	VI. NERASPOREDJENI DOBITAK ILI GUBITAK (112+113-114-115)	111		262221	384516	
340	1. Nerasporedeni dobitak ranijih godina	112	4.13.	554410	554410	
341	2. Nerasporedeni dobitak tekuće godine	113				
350	3. Gubitak ranijih godina	114	4.13.	168905		
351	4. Gubitak tekuće godine	115	4.13.	123284	169894	
	VIII. UČEŠĆE KOJE NE OBEZBJEĐUJE KONTROLU	116				
	B. DUGOROCNA REZERVISANJA I DUGOROCNE OBAVEZE (118+122)	117		44242	198225	

Grupa računa,	POZICIJA	Redni broj	Napomena - broj	Tekuća godina	Prethodna godina - stanje	Prethodna godina -
1	2	3	4	5	6	7
	I. DUGOROCNA REZERVISANJA (119 do 121)	118		34622	33622	
404(dio)	1. Rezervisanja za naknade i druge beneficije zaposlenih	119				
400(dio)	2. Rezervisanja za troškove u garantnom roku	120				
40, sem 400 i 404	3. Ostala dugorocna rezervisanja	121	4.14.	34622	33622	
41	II. DUGOROCNE OBAVEZE (123+124)	122		9620	164603	
414, 415	1. Dugorocni krediti	123				
41 bez 414, 415	2. Ostale dugorocne obaveze	124	4.15.	9620	164603	
498	C. ODLOŽENE PORESKE OBAVEZE	125	4.15.	913	1395	
495(dio)	D. DUGOROCNI ODLOŽENI PRIHODI I PRIMLJENE DONACIJE	126	4.18.	27055	38709	
	E. KRATKOROCNA REZERVISANJA I KRATKOROCNE OBAVEZE (128+129)	127		77851	303851	
467	I KRATKOROCNA REZERVISANJA	128				
	II KRATKOROCNE OBAVEZE (130 do 137)	129		77851	303851	
422(dio), 423(dio), 424(dio), 426 i 429 (dio)	1. Obaveze po osnovu kredita i zajmova od lica koja nisu kreditne institucije	130			47399	
422(dio), 423(dio), 424(dio), 429(dio)	2. Obaveze po osnovu kredita od kreditnih institucija	131	4.16.	4672	4449	
430	3. Primljeni avansi, depoziti i kaucije	132	4.16.	1924		
433, 434, 440-449	4. Obaveze prema dobavljačima	133	4.16.	600	6226	
439(dio)	5. Obaveze po mjenicama	134				
420 i 431	6. Obaveze prema matičnom i zavisnim pravnim licima	135				
421 i 432	7. Obaveze prema ostalim povezanim licima	136				
	8. Ostale obaveze iz poslovanja i ostale kratkorocne obaveze (138 do 142)	137		70655	245777	
439(dio)	8.1. Ostale obaveze iz poslovanja	138	4.16.	64592	230150	
45 i 46	8.2. Ostale kratkorocne obaveze	139				
47,48 osim 481	8.3. Obaveze po osnovu poreza na dodatu vrijednost i ostalih javnih prihoda	140		0	88	
481	8.4. Obaveze po osnovu poreza na dobit	141	4.17.	6063	15539	

Grupa računa,	POZICIJA	Redni broj	Napomena - broj	Tekuća godina	Prethodna godina - stanje	Prethodna godina -
1	2	3	4	5	6	7
427	8.5. Obaveze po osnovu sredstava namijenjenih prodaji i sredstava poslovanja koje je obustavljeno	142				
490, 491, 494, 495 497 i 499	F. PASIVNA VREMENSKA RAZGRANICENJA	143	4.18.	60		
	G. UKUPNA PASIVA (101+117+125+126+127+143)	144		462342	976696	

Obrazac usklađen sa članom 4. Zakona o računovodstvu („Sl. list CG" broj 052/16) i DIREKTIVOM 2013/34/EU EVROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

U _____

Lice odgovorno za sastavljanje finansijskih iskaza

Odgovorno lice

Dana 31.12.2022

Bojana Ilić

M.P.

Draško Boljević

ISKAZ O UKUPNOM REZULTATU /BILANS USPJEHA/

u periodu od 01.01.2022 do 31.12.2022 godine

BROJ ISKAZA: 81947/2022

Popunjava lice	
Matični broj: 03304094	Šifra djelatnosti: 8412
Popunjava: Bojana Ilić	

Naziv: DRUŠTVO SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU "FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE"
Sjedište: ULICA SLOBODE BR.2 , PODGORICA, CRNA GORA

Grupa računa, račun	POZICIJA	Redni broj	Napomena - broj	Tekuća godina	Prethodna godina
1	2	3	4	5	6
60 i 61	1. Prihodi od prodaje - neto prihod	201			
630 i 631	2. Promjena vrijednosti zaliha gotovih proizvoda i nedovršene proizvodnje	202			
62	3. Prihodi od aktiviranja ucinaka i robe	203			
	4. Ostali prihodi iz poslovanja (205 do 207)	204		486038	507925
64 i 65	a) Ostali prihodi iz redovnog poslovanja	205	4.19.	482776	507925
67, 691 i 692	b) Ostali prihodi iz poslovanja	206	4.19.	3262	
68, sem 683 i 685	c) Prihodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja imovine	207			
	5. Troškovi poslovanja (209+210+210a)	208		294178	412976
50 i 51	a) Nabavna vrijednost prodate robe i troškovi materijala	209	4.20.	4634	4386
53, 54(dio) i 55	b) Ostali troškovi poslovanja (rezervisanja i ostali poslovni rashodi)	210	4.20.	220966	348302
540	c) Amortizacija	210a	4.20.	68578	60288
	6. Troškovi zarada, naknada zarada i ostali licni rashodi (212+213)	211		299553	236435
52 (dio)	a) Neto troškovi zarada, naknada zarada i licni rashodi	212	4.20.	219453	151946
	b) Troškovi poreza i doprinosa (214 do 216)	213		80100	84489
52 (dio)	1/ Troškovi poreza	214	4.20.	17626	19001
52 (dio)	2/ Troškovi doprinosa za penzije	215	4.20.	53058	40377
52 (dio)	3/ Troškovi doprinosa	216	4.20.	9416	25111
	7. Rashodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja imovine (osim finansijske) (218+219)	217			
580, 581, 582, 589 (dio)	a) Rashodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja stalne imovine (osim finansijske)	218			
584, 589(dio)	b) Rashodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja obrtne imovine (osim finansijske)	219			

Grupa računa, račun	POZICIJA	Redni broj	Napomena - broj	Tekuća godina	Prethodna godina
1	2	3	4	5	6
57, 591 i 592	8. Ostali rashodi iz poslovanja	220	4.21.	6871	2984
	I. Poslovni rezultat (201+202+203+204-208-211-217-220)	221		-114564	-144470
	9. Prihodi po osnovu učešća u kapitalu (223 do 225)	222			
660 (dio)	a) Prihodi po osnovu učešća u kapitalu zavisnih pravnih lica	223			
661 (dio)	b) Prihodi po osnovu učešća u kapitalu ostalih povezanih pravnih lica	224			
669 (dio)	c) Prihodi po osnovu učešća u kapitalu nepovezanih pravnih lica	225			
	10. Prihodi od ostalih finansijskih ulaganja i zajmova (kamate, kursne razlike i efekti ugovorene zaštite) (227 do 229)	226			
660 (dio)	a) Prihodi od ostalih finansijskih ulaganja i zajmova od maticnog i zavisnih pravnih lica	227			
661 (dio)	b) Prihodi od ostalih finansijskih ulaganja i zajmova od ostalih povezanih pravnih lica	228			
662 (dio),663 (dio),664 (dio),669 (dio)	c) Prihodi od ostalih finansijskih ulaganja i zajmova od nepovezanih pravnih lica	229			
	11. Ostali prihodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite (231 do 233)	230		37	714
660 (dio)	a) Finansijski prihodi po osnovu tekucih potraživanja od maticnog i zavisnih pravnih lica	231			
661 (dio)	b) Finansijski prihodi po osnovu tekucih potraživanja od ostalih povezanih pravnih lica	232			
662 (dio),663 (dio),664 (dio),669 (dio)	c) Finansijski prihodi po osnovu tekucih potraživanja od nepovezanih pravnih lica	233	4.22.	37	714
	12. Vrijednosno uskladjivanje kratkorocnih finansijskih sredstava i finansijskih ulaganja koji su dio obrtne imovine (235-236)	234			
683, 685	a) Prihodi po osnovu vrijednosnog uskladjivanja kratkorocnih finansijskih sredstava i finansijskih ulaganja koji su dio obrtne imovine	235			
583, 585	b) Rashodi po osnovu vrijednosnog i finansijskih ulaganja koji su dio obrtne imovine	236			
	13. Rashodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite (238 do 240)	237		2187	10639
560	a) Rashodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite po osnovu odnosa sa maticnim i zavisnim pravnim licima	238			

Grupa računa, račun	POZICIJA	Redni broj	Napomena - broj	Tekuća godina	Prethodna godina
1	2	3	4	5	6
561	b) Rashodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite po osnovu odnosa sa drugim povezanim licima	239			
562, 563, 564, 569	c) Rashodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite po osnovu odnosa sa nepovezanim licima	240	4.22.	2187	10639
	II. Finansijski rezultat (222+226+230+234-237)	241		-2150	-9925
	III. Rezultat iz redovnog poslovanja prije oporezivanja (221+241)	242		-116714	-154395
690 – 590	IV. Neto rezultat poslovanja koje je obustavljeno	243			
	V. Rezultat prije oporezivanja (242+243)	244		-116714	-154395
	14. Poreski rashod perioda (246+247)	245		6570	15499
721	1. Tekuci porez na dobit	246	4.17.	6996	15539
722	2. Odloženi poreski rashodi ili prihodi perioda	247	4.17.	-426	-40
	15. Dobitak ili gubitak nakon oporezivanja (244-245)	248		-123284	-169894
	VI. Bruto rezultat drugih stavki rezultata /povezanih sa kapitalom / (250 do 257)	249			
330	1. Promjene revalorizacionih rezervi po osnovu nekretnina, postrojenja, opreme, nematerijalnih ulaganja i bioloških sredstava	250			
331	2. Promjene nerealizovanih dobitaka i gubitaka po osnovu preračuna finansijskih izvještaja inostranog poslovanja	251			
332	3. Promjene nerealizovanih dobitaka i gubitaka po osnovu ulaganja u vlasnicke instrumente kapitala	252			
333	4. Promjene aktuarskih dobitaka i gubitaka po osnovu planova definisanih naknada aktuarskih dobitaka (ili gubitaka) u vezi sa definisanim	253			
334	5. Promjene učešća u ostalom sveobuhvatnom rezultatu pridruženog društva	254			
335	6. Promjene nerealizovanih dobitaka i gubitaka po osnovu instrumenata zaštite neto ulaganja u inostrano poslovanje	255			
336	7. Promjene revalorizacionih rezervi po osnovu hedžinga tokova gotovine	256			
337	8. Ostale promjene nerealizovanih dobitaka i gubitaka	257			
	VII. Odloženi poreski rashodi ili prihodi perioda u vezi sa drugim stavkama rezultata /povezanim sa kapitalom/	258			
	VIII. Neto rezultat drugih stavki rezultata povezanih sa kapitalom/ (249-258)	259			

Grupa računa, račun	POZICIJA	Redni broj	Napomena - broj	Tekuća godina	Prethodna godina
1	2	3	4	5	6
	IX. Neto sveobuhvatni rezultat (248+259)	260		-123284	-169894
	X. Zarada po akciji	261			
	1. Osnovna zarada po akciji	262			
	2. Umanjena (razvodnjena) zarada po akciji	263			
	XI. Neto rezultat koji pripada vlasnicima maticnog pravnog lica	264			
	XII. Neto rezultat koji pripada učešćima koji ne obezbjeđuju kontrolu	265			

Obrazac usklađen sa članom 4. Zakona o računovodstvu („Sl. list CG" broj 052/16) i DIREKTIVOM 2013/34/EU EVROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

U _____

Lice odgovorno za sastavljanje finansijskih iskaza

Odgovorno lice

Dana 31.12.2022

Bojana Ilić

M.P.

Draško Boljević

1.1. NAPOMENE UZ ZAVRŠNI RAČUN

1. OKVIR ZA FINANSIJSKO IZVJEŠTAVANJE I KONCEPT NASTAVKA POSLOVANJA

1.1. Okvir za finansijsko izvještavanje i uslovi za njegovu primjenu

Finansijski izvještaji za 2022. godinu sastavljeni su u skladu sa Zakonom o računovodstvu. Ovaj Zakon zahtijeva da finansijski izvještaji Društva za godinu završenu na dan 31. decembra 2022. godine budu sastavljeni u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (MSFI) i relevantnom podzakonskom regulativom.

Društvo primjenjuje sledeća podzakonska akta koja čine sastavni dio okvira za finansijsko izvještavanje:

- Pravilnik o sadržini i formi obrazaca finansijskih iskaza za privredna društva i druga pravna lica ("Službeni list Crne Gore", br. 011/20 od 06.03.2020, 139/21 od 29.12.2021, 013/22 od 04.02.2022, 139/22 od 16.12.2022),
- Pravilnik o Kontnom okviru i sadržini računa u Kontnom okviru za privredna društva, zadruge i preduzetnike ("Službeni list Crne Gore", br. 011/20 od 06.03.2020) i
- Pravilnik o načinu i rokovima za vršenje popisa imovine i obaveza pravnog lica ("Službeni list Crne Gore", br. 126/22 od 18.11.2022).

Finansijski izvještaji su u svim svojim djelovima usklađeni sa svim relevantnim odredbama Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja i relevantnim zahtjevima zakonske i podzakonske regulative.

Pri sastavljanju i prikazivanju finansijskih izvještaja korišćeni su Međunarodni računovodstveni standardi i Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja usklađeni sa Obavještenjem Instituta sertifikovanih računovođa Crne Gore.

1.2. Uporedni podaci

U finansijskim izvještajima za 2022. godinu kao minimum prikazani su uporedni podaci za 2021. godinu.

1.3. Korišćenje procjena

Sastavljanje finansijskih izvještaja zahtijevalo je od rukovodstva Društva korišćenje najboljih mogućih procjena i razumnih pretpostavki, koje na datum bilansa imaju efekta na prikazane vrijednosti sredstava, obaveza i na objelodanjivanje potencijalnih sredstava i obaveza, kao i na prikazane vrijednosti prihoda i rashoda izvještajnog perioda. Procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim do datuma odobrenja finansijskih izvještaja za njihovo objelodanjivanje. Stvarni rezultati mogu odstupati od ovih procjena.

1.4. Primjena pretpostavke stalnosti poslovanja

Finansijski izvještaji su sastavljeni pod pretpostavkom stalnosti poslovanja Društva, tj. pod pretpostavkom da će ono nastaviti da posluje tokom neograničenog vremenskog perioda u predvidljivoj budućnosti. Navedena pretpostavka bazirana je na sledećim činjenicama: Društvo je u proteklim izvještajnim periodima ostvarivalo pozitivne rezultate i imalo je solidnu likvidnost. U narednim izvještajnim periodima rukovodstvo Društva ne očekuju značajnije promjene u poslovanju.

2. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA

2.1. Nematerijalna ulaganja

Nematerijalna ulaganja su sredstva koja se mogu identifikovati kao nematerijalna i bez materijalnog obilježja, a mogu biti pribavljena i interno generisana u skladu sa smjericama MRS 38.

Kao nematerijalna ulaganja priznaju se i podliježu amortizaciji nematerijalna ulaganja koja ispunjavaju uslove propisane MRS 38 Nematerijalna ulaganja, imaju korisni vijek trajanja duži od godinu dana, s tim što će se korekcija iznosa vršiti u skladu sa promjenama u računovodstvenoj regulativi.

Kao nematerijalna ulaganja priznaju se i interno generisana nematerijalna ulaganja (interno stvoreni softveri i s1), za koja, u zavisnosti od vrste, može da postoji amortizacija, kroz proporcionalni metod. Ovo pitanje je regulisano paragrafima 8,13, 54 -66 MRS 38.

Ukoliko nematerijalno ulaganje ne ispunjava uslove is stava 2 i 3 ovog člana, priznaje se na teret rashoda perioda u kome je nastalo.

Početno mjerenje nematerijalnih ulaganja vrši se po nabavnoj vrijednosti i cijeni koštanja.

Naknadno mjerenje nakon početnog priznavanja nematerijalnih ulaganja vrši se po troškovnom modelu iz MRS 38 Nematerijalna ulaganja, odnosno po nabavnoj vrijednost ili cijeni koštanja, umanjenoj za ispravke vrijednosti po osnovu kumulirane amortizacije i obezvredjenja.

Amortizacija nematerijalnih ulaganja koja podliježu amortizaciji vrši se primjenom proporcionalnog metoda u roku od pet godina, osim ulaganja čije je vrijeme predviđeno ugovorom, kada se otpisivanje vrši u rokovima koji proističu iz ugovora.

Za nematerijalna ulaganja sa neograničenim vijekom trajanja ne obračunava se amortizacija.

Osnovicu za obračun amortizacije nematerijalnih ulaganja čini nabavna vrijednost ili cijena koštanja.

Naknadni izdatak koji se odnosi na nematerijalno ulaganje nakon njegove nabavke ili završetka, uvećava vrijednost nematerijalnog ulaganja ako ispunjava uslov da se prizna kao stalno sredstvo, tj. ako je vijek trajanja duži od godinu dana. Naknadni izdatak koji ne zadovoljava navedene uslove iskazuje se kao trošak poslovanja u periodu u kome je nastao.

Za naknadni izdatak koji uvećava vrijednost nematerijalnog ulaganja koriguje se nabavna vrijednost.

2.2. Nekretnine, postrojenja i oprema

Kao nekretnine, postrojenja i oprema priznaju se i podliježu amortizaciji materijalna sredstva koja ispunjavaju uslove propisane MRS 16 nekretnine, postrojenja i oprema i čiji je korisni vijek trajanja duži od godinu dana, čija pojedinačna vrijednost iznosi više od 200,00 EUR-a.

Ukoliko materijalno sredstvo ne ispunjava uslove is stava 2 ovog člana priznaje se na teret rashoda perioda u kome je nastalo.

Početno mjerenje nekretnina, postrojenja i opreme koji ispunjavaju uslove za priznanje kao osnovno sredstvo, vrši se po nabavnoj vrijednosti ili cijeni koštanja.

U nabavnu vrijednost, odnosno cijenu koštanja nekretnina, postrojenja i opreme uključuju se i troškovi kamata koji su nastali po osnovu izgradnje ili nabavke tih sredstava ako su ispunjeni uslovi za primjenu MRS 23. Troškovi pozajmljivanja iz člana 32 ovog Pravilnika.

Ako entiteti nabavku sredstava nekretnine, postrojenja i oprema vrše putem finansijskog lizinga sredstvo se priznaje u poslovnim evidencijama (korisnika finansijskog lizinga) po neto sadašnjoj vrijednosti budućih plaćanja, ili u iznosu fer vrijednosti koji iznos ne obuhvata iznos kamata koje ce se plaćati u toku amortizacionog plana otplate duga.

Na sredstva nabavljena u finansijskom lizingu korisnik lizinga plaća kamatu i eventualno osiguranje od rizika a plaćanja imaju karakter rashoda i priznaju se u bilansu uspjeha perioda u kojem su obračunate, odnosno plaćene.

Sredstva nekretnine, postrojenja i oprema nabavljena u finansijskom lizingu ostaju u formalnom vlasništvu davaoca lizinga, ali ih korisnik lizinga priznaje kao vlastitu imovinu i obračunava amortizaciju sredstava lizinga, a za amortizacioni period se uzima kraći do dva perioda – vijek upotrebe sredstva, ili period otplate duga.

Ukoliko se sredstva nabavljaju po osnovu državnih davanja, ili donacije sredstva se mogu priznati u iznosu nastalih troškova (amortizacije), ili po fer vrijednosti, u kom slučaju se na javne donacije primjenjuju smjernice MRS 20 Računovodstvo državnih davanja i objelodanjivanje državnih pomoći. Amortizacija nekretnina, postrojenja i opreme vrši se primjenom proporcionalne metode.

Prilikom obračuna amortizacije nekretnina, postrojenja i opreme koristiće se procijenjeni korisni vijek trajanja i stope amortizacije.

Amortizacija osnovnih sredstava obračunava se na nabavnu vrijednost, odnosno nabavnu vrijednost umanjenu za procijenjeni iznos rezidualne vrijednosti, proporcionalnom metodom, primjenom stopa koje se utvrđuju na osnovu procijenjenog korisnog vijeka upotrebe sredstava.

Procijenjeni korisni vijek upotrebe pojedinih grupa osnovnih sredstava, koji služi za obračun amortizacije i primijenjene stope su sljedeće:

Grupa osnovnih sredstava	Procijenjeni korisni vijek (godina)	Stopa amortizacije %
Građevinski objekti	40	2,5
Automobili	10	10
Računarska oprema	3,33	30
Softveri, licence	3,33	30
Telefonski aparati	5	20
Mobilni telefoni	5	20
Ostala oprema	5	20

Vrijednost sredstava putem amortizacije raspoređuje na rashode tokom korisnog vijeka trajanja.

Obračun amortizacije nekretnina, postrojenja i opreme vrši se od momenta kad je sredstvo spremno za upotrebu.

Osnovica za obračun amortizacije nekretnina, postrojenja je nabavna vrijednost ili cijena koštanja.

2.3. Obezvredjenje vrijednosti imovine

Društvo na dan bilansa stanja procjenjuje da li postoje bilo kakve indicije da je vrijednost nekog sredstva umanjena. U slučaju da postoje takve indicije, procjenjuje se nadoknativa vrijednost imovine za takvo sredstvo, kako bi se utvrdio iznos obezvređenja. Gubitak zbog umanjenja vrijednosti se priznaje u visini iznosa za koji je knjigovodstvena vrijednost sredstva veća od njegove nadoknativne vrijednosti. Nadoknativa vrijednost je fer vrijednost umanjena za troškove prodaje ili upotrebnost vrijednost, zavisno od toga koja je od te dvije vrijednosti veća. Obezvređenje se priznaje kao rashod tekućeg perioda, osim kada se sredstvo vodi po revalorizovanoj vrijednosti, kada se umanjenje vrijednosti tretira kao smanjenje revalorizacione rezerve. Ako se kasnije poništi obezvređenje, knjigovodstvena vrijednost sredstva se povećava do promijenjene procjene nadoknativnog iznosa, ali ne iznad knjigovodstvenog iznosa koji bi bio utvrđen da gubitak od umanjenja vrijednosti nije bio priznat u ranijim godinama. Poništenje obezvređenja se prikazuje kao prihod tekućeg perioda, ukoliko sredstvo nije prikazano po revalorizovanoj vrijednosti, kada se poništenje obezvređenja tretira kao povećanje revalorizacione rezerve.

2.4. Alat i sitan inventar

Kao stalno sredstvo priznaju se i podliježu amortizaciji sredstva alata i sitnog inventara čiji je korisni vijek trajanja duži od godinu dana, i čija nabavna vrijednost prelazi 200,00 EUR-a.

Sredstva alata i inventara koja ne zadovoljavaju uslove iz stava 1 ovog člana iskazuju se kao obrtna sredstva (zalihe) i otpisuju se u cjelosti stavljanjem u upotrebu.

2.5. Dugoročni finansijski plasmani

U okviru dugoročnih finansijskih plasmana iskazuju se učešća u kapitalu zavisnih pravnih lica, učešća u kapitalu povezanih pravnih lica i učešća u kapitalu drugih pravnih lica i dugoročne hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju. U okviru dugoročnih finansijskih plasmana iskazuju se dugoročni kredit i, hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeća i ostali dugoročni plasmani.

Plasmani iz stava 1 ovog člana predstavljaju finansijska sredstva koja se prilikom početnog priznavanja mjere po njihovoj nabavnoj vrijednosti, koja predstavlja poštnu vrijednost nadoknade koja je data za njih. Transakcioni troškovi uključuju se u početno mjerenje svih finansijskih sredstava.

U posebnim finansijskim izvještajima matičnog ISRCG, ulaganja u zavisna društva koja se obuhvataju u konsolidovanim finansijskim izvještajima iskazuju se po metodi nabavne vrijednosti ili u skladu sa MRS 39.

2.6. Zalihe

Zalihe robe mjere se po nabavnoj vrijednosti ili po neto prodajnoj vrijednosti, ako je niža.

Nabavna vrijednost uključuje vrijednost po fakturi dobavljača, uvozne dažbine i druge poreze (osim onih koje privredno društvo može naknadno da povрати od poreskih institucija kao sto je PDV koji se može odbiti kao prethodni porez, troškove prevoza, manipulativne troškove i druge troškove koji se mogu direktno pripisati nabavci materijala. Popusti, rabati i druge slične stavke oduzimaju se pri utvrđivanju troškova nabavke.

Neto prodajna vrijednost predstavlja procijenjenu prodajnu vrijednost umanjenu za procijenjene troškove prodaje.

Utvrđivanje neto prodajne vrijednosti vrši se za svaku stavku zaliha robe posebno.

Obračun izlaza zaliha robe vrši se po metodi prosječne ponderisane cijene.

Smanjenje vrijednosti zaliha vrši se u slučaju djelimičnog gubljenja kvaliteta svojstva zaliha, na bazi predloga komisije koja je izvršila popis i konstatovala činjenično stanje, kao i u slučaju kada je neto prodajna cijena manja od cijene koštanja ili nabavne cijene zaliha. Zalihe se računovodstveno obuhvataju u skladu sa MRS 2 Zalihe.

2.7. Kratkoročna potraživanja i plasmani

Kratkoročna potraživanja obuhvataju potraživanja od :

- zaposlenih,
- članova,
- kupaca,
- ostala potraživanja formirana po osnovu rešenja nadležnog organa
- po osnovu datih akontacija, prodaje robe i usluga.

U okviru ostalih potraživanja evidentiraju se potraživanja nastala po osnovu rješenja izdatih od strane Agencije za zaštitu prirode shodno Uredbi o visini naknada, načinu obračuna i plaćanja naknada zbog zagađivanja životne sredine ("Sl. list RCG", br. 26/97, 9/00, 52/00, "Sl. list CG", br. 33/08 od 27.05.2008, 05/09 od 27.01.2009, 64/09 od 22.09.2009, 40/11 od 08.08.2011, 49/11 od 14.10.2011). Shodno Uredbi, obveznici eko naknade uplaćuju na uplatni račun javnih prihoda, a zatim se sredstva preusmjeravaju na račun Fonda za zaštitu životne sredine. Kontrolu naplate po osnovu izdatih rješenja vrši organ uprave u skladu sa propisima kojima se uređuje poreska administracija.

Takođe, u okviru ostalih potraživanja evidentiraju se potraživanja nastala shodno Uredbi o aktivnostima odnosno djelatnostima koje emituju gasove sa efektom staklene bašte za koje se izdaje dozvola za emisiju gasova sa efektom staklene bašte, kao i eventualna potraživanja u slučaju donošenja zakonskih rješenja kojima će Eko-fond biti prepoznat i ostvarivati prihode.

Kratkoročni plasmani obuhvataju kredite, hartije od vrijednosti i ostale kratkoročne plasmane sa rokom dospijeca, odnosno prodaje do godinu dana od dana bilansa.

Rok naplate potraživanja od kupaca do 30 dana, od dana nastanka dužničko-povjerilačkih odnosa. Kratkoročna potraživanja od kupaca mjere se po vrijednosti iz originalne fakture. Indirektan otpis, odnosno ispravka vrijednosti potraživanja od kupaca na teret rashoda perioda preko računa ispravke vrijednosti vrši se kod potraživanja od kupaca kod kojih je od roka za naplatu prošlo 12 mjeseca.

Odluku o indirektnom otpisu, odnosno ispravci vrijednosti potraživanja od kupaca preko računa ispravke vrijednosti, na predlog Komisije za popis, donosi Odbor direktora društva sa stanjem na 31.decembar.

Direktan otpis potraživanja od kupaca na teret rashoda perioda vrši ukoliko je nenaplativost izvjesna i dokumentovana, društvo nije uspjelo sudskim putem da izvrši njihovu naplatu i potraživanje je prethodno bilo uključeno u prihode društva.

Odluku o direktnom otpisu potraživanja od kupaca na predlog Komisije za popis donosi Odbor direktora društva sa stanjem na 31.decembar.

Direktan otpis preko 36 mjeseci je obavezan, zbog zastarjelosti potraživanja od kupaca.

Direktan otpis preko 60 mjeseci je obavezan, zbog zastarjelosti potraživanja nastala po osnovu izdatih rešenja od nadležnog organa.

2.8. Vremenska razgraničenja

Postoje dvije vrste vremenskih razgraničenja:

1. Aktivna vremenska razgraničenja
  - Unaprijed plaćeni rashodi
  - Obračunati a nenaplaćeni prihodi
2. Pasivna vremenska razgraničenja
  - Obračunati a nenaplaćeni rashodi
  - Unaprijed naplaćeni prihodi

Evidencija na kontima aktivnih vremenskih razgraničenja, se vrši tako što se uvijek knjiže na strani Duguje, dok se na računima pasivnih vremenskih razgraničenja, knjiženja vrše na strani Potražuje. Aktivna vremenska razgraničenja se unose na stranu aktive, a pasivna vremenska razgraničenja na stranu pasive. U napomenama uz finansijske iskaze Organ upravljanja društva treba da objavi sadržaj i ostale bitne informacije o svim bilansnoj pozicijama na početku perioda, promet u izvještajnom periodu i konačno stanje na dan sastavljanja bilansa stanja.

Ove bilansne pozicije se procjenjuju i priznaju u Bilansu stanja po nominalnoj vrijednosti.

2.9. Neraspoređeni dobitak

Na ovoj bilansnoj poziciji obuhvataju se računi na kojima se evidentiraju podaci o kumulativnom poslovnom rezultatu, odnosno o kumulativnom neraspoređenom dobitku na dan bilansiranja, a koji iznos se sastoji od kumulativnog iznosa poslovnog rezultata iz ranijih perioda i poslovnog rezultata iz izvještajne godine.

Eko-fond nije osnovan sa ciljem ostvarivanja dobiti, odnosno glavna djelatnost nema komercijalni karakter. Neraspoređena dobit se može javiti u situaciji kad su prihodi u tekućoj godini veći od realizovanih rashoda, što se dešava uslijed nemogućnosti realizacije planiranih projekata do kraja tekuće godine. U toj situaciji, Vlada će na predlog Odbora direktora donijeti Odluku o raspodjeli dobiti.

2.10. Obaveze

Obavezama se smatraju dugoročne obaveze, kratkoročne finansijske obaveze, kratkoročne obaveze iz poslovanja i ostale kratkoročne obaveze.

Kratkoročnim obavezama smatraju se obaveze koje dospijevaju u roku od godinu dana od dana sastavljanja finansijskih izvještaja.

Obaveza je svaka obaveza koja predstavlja ugovorenu obavezu:

- predaje gotovine ili drugog finansijskog sredstva drugom pravnom licu, ili
- razmjene finansijskih instrumenata sa drugim pravnim licem pod potencijalno nepovoljnim uslovima.

Dugoročnim obavezama smatraju se obaveze koje dospijevaju za plaćanje u periodu dužem od godine dana od dana sastavljanja finansijskih izvještaja.

Dio dugoročnih obaveza koji dospijeva za plaćanje u periodu kraćem od godinu dana od dana sastavljanja finansijskih izvještaja iskazuju se kao kratkoročne obaveze.

Prilikom početnog priznavanja Eko-fond mjeri finansijsku obavezu po njenoj nabavnoj vrijednosti koja predstavlja poštenu vrijednost nadoknade koja je primljena za nju. Transakcioni troškovi se uključuju u početno mjerenje svih finansijskih obaveza.

Obaveze u stranoj valuti, kao i obaveze sa valutnom klauzulom procjenjuju se na dan sastavljanja finansijskih izvještaja po srednjem kursu strane valute na dan sastavljanja finansijskih izvještaja. Razlike koje se tom prilikom obračunaju obuhvataju se kao rashodi perioda.

Smanjenje obaveza po osnovu zakona, vanparničnog poravnjanja sl. vrči se direktnim otpisivanjem.

2.11. Dugoročna rezervisanja

Dugoročno rezervisanje priznaje se kada:

- Eko-fond ima obavezu (pravnu ili stvarnu) koja je nastala kao rezultat prošlog događaja,
- Ostala rezervisanja - u skladu sa MRS 37 – Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna imovina i računovodstvenom politikom, rezervisanja za sudske sporove u toku, rezervisanja za izdate garancije i druga jemstva i ostala rezervisanja.

Ukoliko nijesu ispunjeni ovi uslovi rezervisanje se ne priznaje.

Dugoročna rezervisanja obuhvataju rezervisanja za troškove u garantnom roku, rezervisanja za troškove obnavljanja prirodnih bogatstava, rezervisanja za zadržane kaucije i depozite, rezervisanja za troškove restrukturiranja preduzeća, rezervisanja za penzije i ostala dugoročna rezervisanja za pokriće obaveza (pravnih ili stvarnih), nastalih kao rezultat prošlih događaja, za koje je vjerovatno da će izazvati odliv resursa koji sadrži ekonomske koristi, radi njihovog izmirenja i koji se mogu pouzdano procijeniti (npr. sporovi u toku), kao i rezervisanje za izdate garancije i druga jemstva.

Dugoročna rezervisanja za troškove i rizike prate se po vrstama, a njihovo smanjenje, odnosno ukidanje vrši se u korist prihoda.

Rezervisanja se ne priznaju za buduće poslovne gubitke.

Mjerenje rezervisanja vrši se u iznosu koji je priznat kao rezervisanje i on predstavlja najbolju procjenu izdatka koji je potreban za izmirenje sadašnje obaveze na dan bilansa stanja.

Rezervisanja se ispituju na dan svakog bilansa stanja i koriguju tako da odražavaju najbolju sadašnju procjenu. Ako više nije vjerovatno da će odliv resursa koji predstavljaju ekonomske koristi biti potreban za izmirenje obaveze, rezervisanje se ukida.

Ukoliko je učinak vremenske vrijednosti novca značajan, iznos rezervisanja predstavlja sadašnju vrijednost izdataka za koje se očekuje da će biti potreban za izmirenje obaveze.

Zbog vremenske vrijednosti novca, rezervisanja u vezi sa odlivima koji nastaju odmah posle dana bilansa stanja štetnija su od onih gdje odlivi gotovine u istom iznosu nastaju kasnije. Rezervisanja se, dakle, diskontuju, tamo gdje je učinak značajan.

Diskontna stopa je stopa prije oporezivanja koja odražava tekuće tržišne procjene vremenske vrijednosti novca i rizika specifičnih za obavezu. Diskontna stopa ne odražava rizike za koje su procjene budućih tokova gotovine korigovane.

Kad nastane izdatak po osnovu obaveza za koje je izvršeno rezervisanje, stvarni izdaci se ne priznaju kao rashod, već se vrši ukidanje prethodno izvršenog rezervisanja. Ako više nije vjerovatno da će odliv resursa koji predstavljaju ekonomske koristi potreban za izmirenje obaveza, rezervisanje se ukida.

S obzirom na djelatnost Eko-fonda, posebno treba istaći da se u okviru Dugoročnih rezervisanja vrše rezervisanja sredstava po osnovu objavljenih javnih poziva. Naime, Odbor direktora uz saglasnost osnivača donosi Program rada i finansijski plan, kao i Plan raspisivanja javnih konkursa. Nakon donošenja Plana raspisivanja javnih konkursa a u momentu objave Javnog poziva, nadležna služba će sprovesti knjiženje rezervisanja sredstava u skladu sa Planom.

Ovo je posebno bitno, u slučaju kad se javni konkursi ne realizuju u cjelosti u godini na koju se odnose (kalendarska i poslovna godina) već se prenose na narednu godinu, kad će se i realizovati odliv novčanih sredstava i završiti projekti.

2.12. Uslovljene donacije- Grantovi

Jedan od izvora finansiranja Eko-fonda je finansiranje iz sredstava Međunarodnih fondova i organizacija. Sredstva dobijena kroz ovaj vid uslovljenih donacija- grantova se namjenski troše u skladu sa potpisanim sporazumom. S obzirom da sredstva dobijena za realizaciju projekta ne predstavljaju prihode odnosno rashode Eko-fonda, već ih Eko-fond transferiše do krajnjih korisnika, evidencija primljenih sredstava uticaće na povećanje Obaveza po osnovu primljenih donacija, dok će se namjensko trošenje sredstava evidentirati kao smanjenje Obaveza po osnovu primljenih donacija.

2.13. Prihodi i rashodi

U okviru ostalih prihoda iz poslovanja, evidentiraju se prihodi ostvareni po osnovu naknada koje Eko-fond ostvaruje u skladu sa zakonom, s obzirom da ovi prihodi nijesu nastali kao rezultat pružanja usluga odnosno prometa robe. Na osnovu člana 77 stav 2 alineja 3 Zakona o zaštiti životne sredine, člana 5 Uredbe o visini naknada, načinu obračuna i plaćanja naknada zbog zagađivanja životne sredine i člana 18 Zakona o upravnom postupku, Agencija za zaštitu životne sredine donosi rješenja na osnovu kojih nastaju prihodi, analitički evidentirani po vrsti naknada: naknada za uvoz supstanci koje uništavaju ozonski omotač, naknada za ispuštanje zagađujućih materija u vazduh, naknada za stvaranje i deponovanje opasnog otpada.

Takođe, u okviru ostalih prihoda iz poslovanja evidentiraju se prihodi ostvareni po osnovu Uredbe o aktivnostima odnosno djelatnostima koje emituju gasove sa efektom staklene bašte za koje se izdaje dozvola za emisiju gasova sa efektom staklene bašte, naknada za prenos emisionih kredita u iznosu od 0,1% minimalne cijene emisionog kredita koja iznosi 24€/tCO₂.

Prihodi obuhvataju prihode od poslovnih, finansijskih i ostalih aktivnosti Eko Fonda, robe, proizvoda i usluga, prihodi od aktiviranja učinaka, prihodi od subvencija, donacija, regresa, kompenzacija i povraćaja dažbina po osnovu prodaje robe, proizvoda i usluga, prihodi od naknada i drugi prihodi koji su obračunati u knjigovodstvenoj ispravi, nezavisno od vremena naplate.

Dobici predstavljaju druge stavke koje zadovoljavaju definiciju prihoda i mogu, ali ne moraju da proisteknu iz uobičajenih aktivnosti društva. Dobici predstavljaju povećanja ekonomskih koristi i kao takvi po prirodi nijesu različiti od prihoda. Dobici uključuju dobitke proistekle iz prodaje dugoročnih sredstava, nerealizovane dobitke (na pr. one sto proističu iz revalorizacije vrijednosnih papira. Dobici se prikazuju na neto osnovi, nakon umanjenja za odgovarajuće rashode.

Rashodi obuhvataju troškove koji proističu iz uobičajenih aktivnosti društva i gubitke. Troškovi koji proističu iz uobičajenih aktivnosti društva uključuju rashode direktnog materijala i robe i druge poslovne rashode (troškovi ostalog materijala, proizvodne usluge, rezervisanja, amortizacija, nematerijalni troškovi, porezi i doprinosi pravnog lica nezavisni od rezultata, bruto zarade i ostali lični rashodi), nezavisno od momenta plaćanja.

S obzirom na djelatnost Eko-fonda, definisanu osnivačkim aktima, posebno treba istaći da rashodi nastali po osnovu vršenja osnovne djelatnosti- realizacije projekata iz oblasti zaštite životne sredine i

energetske efikasnosti, u skladu sa Programom rada i Finansijskim planom društva, evidentiraće se u okviru konta Troškovi ostalih usluga, pri čemu će se voditi analitička evidencija po projektima.

Gubici predstavljaju druge stavke koje zadovoljavaju definicije rashoda i mogu, ali ne moraju, da proisteknu iz uobičajenih aktivnosti društva. Gubici predstavljaju smanjenja ekonomskih koristi i kao takvi nijesu po svojoj prirodi drugačiji od drugih rashoda.

Gubici uključuju, na primjer, one koji su posledica katastrofa, kao što su požar i poplava, ali i one koji su proizašli iz prodaje dugoročnih sredstava. Definicija rashoda, takođe, uključuje nerealizovane gubitke, na primjer, one proizašle iz efekata porasta kurseva strane valute u vezi sa zaduživanjem društva u toj valuti. Kada se gubici priznaju u bilansu uspjeha, prikazuju se posebno, zbog toga što je saznanje o njima korisno za donošenje ekonomskih odluka. Gubici se obično prikazuju na neto osnovi, nakon umanjenja za odgovarajuće prihode.

2.14. Kamata i drugi troškovi pozajmljivanja

Kamata i ostali troškovi pozajmljivanja u skladu sa MRS 23 Troškovi pozajmljivanja, priznaju se kao rashod perioda u kome su nastali, osim u mjeri u kojoj su kapitalizovani. Kamata i ostali troškovi pozajmljivanja direktno pripisani sticanju, izgradnji ili izradi sredstva koje se kvalifikuje (sredstvo kojim je potreban značajan vremenski period da bi bilo spremno za upotrebu), kapitalizuju se kao dio nabavne vrijednosti ili cijene koštanja tog sredstva.

Kapitalizacija kamate i drugih troškova pozajmljivanja vrši se u skladu sa MRS 23 Troškovi pozajmljivanja. Samo troškovi pozajmljivanja koji su nastali u periodu od početka ulaganja u sredstvo koje se kvalifikuje do završetka svih aktivnosti potrebnih za njegovu upotrebu ili prodaju, mogu da se uključe u nabavnu vrijednost tog sredstva. Troškovi pozajmljivanja nastali prije i posle perioda kapitalizacije priznaju se kao rashod perioda u kome su nastali.

2.15. Događaji nakon datuma Bilansa stanja

Eko-fond vrši objelodanjivanje i prilagođavanje godišnjeg finansijskog iskaza događajima koji nastaju u periodu od datuma Bilansa stanja do datuma odobravanja objelodanjenog finansijskog izvještaja. Događaji se odnose na:

- pravosnažna sudska rješenja prema potraživanjima i obavezama;
- greške otkrivene kod priznatih iznosa u finansijskim izvještajima i sl.

Objelodanjivanje se vrši u finansijskim iskazima koji se usvajaju na Odboru direktora, a u skladu sa Statutom Eko-fonda.

2.16. Naknadno ustanovljene greške

Ispravka naknadno ustanovljenih materijalno značajnih grešaka vrši se preko računa neraspoređene dobiti iz ranijih godina, odnosno nepokrivenog gubitka ranijih godina, na način utvrđen MRS 8 Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške.

Materijalno značajnom greškom smatra se greška koja je u pojedinačnom iznosu ili u kumulativnom iznosu sa ostalim greškama veća od 2% ukupnih prihoda.

Naknadno ustanovljene greške koje nijesu materijalno značajne ispravljaju se na teret rashoda, odnosno u korist prihoda perioda u kome su identifikovane.

2.17. Funkcionalna valuta i valuta prikazivanja

Funkcionalna valuta i valuta prikazivanja privrednog društva u skladu sa MRS 21 Efekti promjena deviznih kurseva je EURO.

3. POJEDINAČNA OBJELODANJIVANJA

3.1. Neuplaćeni upisani kapital

Neuplaćeni upisani kapital podrazumijeva potraživanje koje proizilazi iz ugovora o vlasničkim odnosima, a koje bi trebalo da se realizuje u roku i na način utvrđen ugovorom. Knjigovodstveno stanje upisanog a neuplaćenog kapitala predstavlja razliku između ukupno upisanog kapitala i uplaćenog kapitala.

Statutom Društva definisan je osnivački kapital koje je uplaćen u cjelosti u trenutku osnivanja.

3.2. Nematerijalna imovina

U toku 2022. godine promjene na nematerijalnim ulaganjima Društva su:

Vrijednosti i promjene	Patenti	Računarski softver	Ostala nematerijalna imovina	Ukupno
I Stanje na dan 31.12.2021. godine		2,068.82		2,068.82
Nabavna vrijednost				
1. Stanje 01.01.2022. godine		3,487.79		3,487.79
2. Povećanja (a + b + c)				
a) Nove nabavke kupovinom				
b) Interno stvorena sredstva				
c) Revalorizacija				
3. Smanjenje				
a) Rashodovanje				
b) Prodaja				
II Stanje na dan 31.12.2022. godine (1 + 2 - 3)		3,487.79		3,487.79
Ispravka vrijednosti				
1. Stanje 01.01.2022. godine		1,418.97		1,418.97
2. Povećanja (a+b+c+d)		1,046.34		1,046.34
a) Amortizacija		1,046.34		
b) Nove nabavke kupovinom				
c) Interno stvorena sredstva				
d) Revalorizacija				
3. Smanjenje (a+b)				
a) Rashodovanje				
b) Prodaja				
III Stanje na dan 31.12.2022. godine (1 + 2 - 3)		2,465.31		1,022.48

IV Sadašnja vrijednost na dan				
31.12.2022. godine (II - III)		1,022.48		

3.3. Nekretnine, postrojenja i oprema

U toku 2022. godine promjene na nekretninama, postrojenjima i opremi Društva su:

Vrijednosti i promjene	Zemljište	Gradevine	Oprema	Ostala sredstva	Ukupno
I Sadašnja vrijednost na dan					
31.12.2021. godine		193,546.01	77,927.78		271,473.79
Nabavna vrijednost					
1. Stanje 01.01.2022. godine		236,995.11	95,900.25		332,895.36
2. Povećanja (a + b + c)			365.34		365.34
a) Nove nabavke kupovinom			52.00		52.00
b) Nabavke iz poslovnih kombinacija					
c) Revalorizacija					
d) Višak			313.34		313.34
3. Smanjenje (a + b)		135,295.71	3,190.61		138,486.32
a) Ponovna procjena		135,295.71			135,295.71
b) Manjak			3,190.61		3,190.61
II Stanje na dan 31.12.2022. godine (1 + 2 - 3)		101,699.40	93,074.98		194,774.38
Ispravka vrijednosti					
1. Stanje 01.01.2022. godine		43,449.10	17,972.47		61,421.57
2. Povećanja (a + b + c + d)		54,012.82	16,577.39		70,590.21
a) Amortizacija		50,849.70	16,577.39		67,427.09
b) Ponovna procjena		3,163.12			3,163.12
c) Nabavke iz poslovnih kombinacija					
d) Revalorizacija					
3. Smanjenje (a + b)			1,371.82		1,371.82
a) Rashodovanje			1,371.82		1,371.82
b) Prodaja					
III Stanje na dan 31.12.2022. godine (1 + 2 - 3)		97,461.92	33,178.04		130,639.96
IV Sadašnja vrijednost na dan					
31.12.2022. godine (II - III)		4,237.48	59,896.94		64,134.42

U skladu sa mišljenjem revizora, Društvo je reklasifikovalo na početnom stanju Auto-gume- sadašnje vrijednosti 435.81€, sa pozicije Postrojenja i oprema na poziciju Alat i inventar.

U toku 2021. izvršena je procjena trajanja Ugovora o zakupu poslovnog prostora na 5 godina (Primjena MSFI 16). U toku 2022. izvršena je ponovna procjena s obzirom da je bilo evidentno da Ugovor o zakupu poslovnog prostora neće biti produžen nakon isteka 2 godine, odnosno nakon januara 2023. godine.

4.4. Učešća u kapitalu zavisnih pravnih lica

Društvo nema učešća u kapitalu zavisnih pravnih lica.

4.5. Učešća u kapitalu pridruženih pravnih lica

Društvo nema učešća u kapitalu pridruženih pravnih lica.

4.6. Ostali dugoročni finansijski plasmani

Društvo raspolaže ne raspolaže ostalim dugoročnim finansijskim plasmanima.

4.7. Zalihe

Društvo raspolaže sa sledećim zalihama:

Red. br.	Vrsta zaliha	2022. godina	2021. godina
1.	Materijal za izradu		
2.	Trgovačka roba		
3.	Gorivo		
4.	Rezervni deljovi	330.31	0.00
5.	Gotovi proizvodi		
Ukupno		330.31	0.00

Društvo ne poseduje zalihe, što je prihvatljivo s obzirom na djelatnost koju obavlja. U okviru pozicije rezervni deljovi prikazane su Auto-gume za službeno vozilo.

U okviru klase 1 evidentirani su i Avansi dati dobavljačima u zemlji koji iznose 59.91€.

4.8. Kratkoročna potraživanja i plasmani

Društvo na *datume bilansa* ima sledeća kratkoročna potraživanja i plasmane:

Red. br.	Vrsta zaliha	2022. godina	2021. godina
1.	Potraživanja od kupaca	0.00	0.00
2.	Kratkoročni finansijski plasmani	0.00	0.00
3.	Ostala kratkoročna potraživanja	243,626.58	16,042.17
4.	Ukupno	243,626.58	16,042.17
5.	Ispravka potraživanja	0.00	0.00
6.	Svega	243,626.58	16,042.17

Ostala potraživanja odnose se na Potraživanja po osnovu refundacija od Fonda za zdravstveno osiguranje i Centra za socijalni rad u iznosu od 11,833.42€, i na Potraživanja po osnovu rješenja koja izdaje Agencija za zaštitu životne sredine u iznosu od 231,793.16€.

Dva obveznika su uplatila avans za narednu godinu po osnovu eko-naknada u ukupnom iznosu 1,924.16€, tako da sumarno gledano ostaje za naplatu iznos od 229,869.00€.

Obveznicima po osnovu izdatih rješenja u decembru 2022. godine data je mogućnost da obavezu izmire u mjesečnim ratama, pa će preostala potraživanja biti naplaćena u toku 2023. godine.

4.9. Gotovina i gotovinski ekvivalenti

Društvo na *datume bilansa* ima sledeće stanje gotovine:

Red. br.	Vrsta sredstva	2022. godina	2021.godina
1.	Blagajna	0.00	0.00
2.	Devizna blagajna	0.00	0.00
3.	Tekući (poslovni) računi	152,294.78	645,755.52
4.	Devizni račun	10.00	0.00
Ukupno		152,304.78	645,755.52

4.10. Unaprijed plaćeni troškovi

Red. br.	Unaprijed plaćeni troškovi	2022. godina	2021.godina
1.	Unaprijed plaćena premija osiguranja za vozilo	490.98	600.26
2.	Unaprijed plaćeni troškovi za stručne publikacije	232.71	179.22
3.	Unaprijed plaćeno održavanje nematerijalne imovine	140.50	140.50
Ukupno		864.19	919.98

U toku 2022. na poziciji aktivnih vremenskih razgraničenja ukinut je iznos od 40,000.00€ (formiran u toku 2021. godine) uslijed nerealizacije planiranih aktivnosti.

4.11. Osnovni kapital i otkupljene sopstvene akcije

Udjeli Društva iznose 50,000.00€ i uplaćeni su u momentu osnivanja.

4.12. Rezerve

Društvo nema formiranih rezervi na dan 31.12.2022. godine.

4.13. Revalorizacione rezerve i nerealizovani dobiti i gubici

U toku izvještajnog perioda Društvo nema formirane revalorizacione rezerve.

	Neraspoređena dobit 2020.	Gubitak 2021.	Gubitak 2022.	Ukupno
Početno stanje	554,409.78	-169,893.90	-123,284.37	
Ispravka početnog stanja		56.87		
Umanjenje poreske obaveze		932.35		
Ukupno	554,409.78	-168,904.68	-123,284.37	262,220.73

4.14. Rezervisanja

Stanje i promjene rezervisanja su bili:

Fond za zaštitu životne sredine
Napomene uz finansijske iskaze

Vrsta rezervisanja	Iznos na početku perioda	Dodatna rezervisanja	Iskorišćeni iznos	Ukinuta rezervisanja	Povećanja proizašla iz diskontovanja	Stanje na kraju perioda
1	2	3	4	5	6	7 (2+3-4-5+6)
2021. godina						0.00
Dug. rezervisanja po osnovu sudskih sporova	0.00	33,622.20	0.00	0.00	0.00	33,622.20
Stanje na dan 31.12.2021. godine						0.00
2022. godina						0.00
Dug. rezervisanja po osnovu sudskih sporova	33,622.20	1,000.00	0.00	0.00	0.00	34,622.20
Stanje na dan 31.12.2022. godine						0.00

Rezervisanja po osnovu sudskih sporova formirana u 2021. godini nijesu iskorišćena u toku 2022. godine uslijed neokončanja sudskog spora (P.br. 3438/21 koji se vodi kod Osnovnog suda u Podgorici). U toku 2022. godine pokrenut je postupak za ostvarivanje prava pred Agenciju za mirno rješavanje radnih sporova, po osnovu čega su rezervisana dodatna sredstva.

4.15. Dugoročne obaveze

Stanje i promjene dugoročnih obaveza su bili:

Vrsta obaveze	Iznos na početku perioda	Obaveze nastale u toku godine	Izmirene obaveze	Prenos na kratkoročne obaveze	Ponovna procjena	Stanje na kraju perioda
1	2	3	4	5	6	7 (2+3-4-5+6)
2021. godina						0.00
Dugoročne obaveze po fin. Lizingu	19,101.71	0.00		4,809.73	0.00	14,291.98
Ostale dugoročne obaveze- zakup	0.00	188,198.01	37,886.73			150,311.28
Stanje na dan 31.12.2021. godine						0.00
2022. godina						0.00
Dugoročne obaveze po kreditima	14,291.98		4,671.70			9,620.28
Ostale dugoročne obaveze- zakup		150,311.28	5,452.66		-	0.00
					144,858.62	

Stanje na dan 31.12.2022. godine						0.00
---	--	--	--	--	--	-------------

Ostale dugoročne obaveze formirane su u toku 2021. godine na osnovu procjene trajanja zakupa poslovnog prostora na 5 godina (Primjena MSFI 16). U toku 2022. izvršena je ponovna procjena s obzirom da je bilo evidentno da Ugovor o zakupu poslovnog prostora neće biti produžen nakon isteka 2 godine, odnosno nakon januara 2023. godine.

4.16. Kratkoročne obaveze

Stanje i promjene kratkoročnih obaveza su bili:

Vrsta obaveze	Iznos na početku perioda	Obaveze nastale u toku godine	Izmirene obaveze	Prenos sa dugoročnih obaveza	Kursne razlike	Stanje na kraju perioda
1	2	3	4	5	6	7
						(2+3-4-5+6)
2021. godina						
Kratkoročne finansijske obaveze	4,580.09		4,580.09	4,448.74		4,448.74
Obaveze iz poslovanja	255.36	98,784.74	92,814.34			6,225.76
Ostale kratkoročne obaveze	69.73	230,149.61	69.73	47,399.02		277,548.63
Stanje na dan 31.12.2021. godine						288,223.13
2022. godina						
Kratkoročne finansijske obaveze	4,448.74		4,448.74	4,671.70	0.00	4,671.70
Obaveze iz poslovanja	6,225.76	97,809.00	101,510.35			2,524.41
Ostale kratkoročne obaveze	277,548.63	65,990.18	283,382.81	4,436.10		64,592.10
Stanje na dan 31.12.2022. godine						71,788.21

Kratkoročne finansijske obaveze obuhvataju obaveze po osnovu Ugovora o lizingu koje dospijevaju za plaćanje u narednoj godini.

Obaveze iz poslovanja obuhvataju primljene avanse i obaveze prema dobavljačima.

Ostale kratkoročne obaveze obuhvataju ostale obaveze iz poslovanja.

4.17. Tekući i odloženi porez na dobit

U izvještajnim periodima nastali su sledeći tekući i odloženi poreski rashodi:

Red. br.	Stavka	2022. godina	2021. godina
1	Tekući poreski rashod	6,996.00	15,539.00
2	Priznavanje odložene poreske obaveze	426.00	- 40.00

3	Odloženo poresko sredstvo po osnovu investiranja u sopstvena osnovna sredstva	-	-
4	Poreski rashod/prihod	6,571.00	15,499.00

Društvo ima odložena poreska sredstva u iznosu od 912.77. Odložena poreska obaveza je iznos poreza na dobit koji će preduzeće platiti u budućem vremenskom periodu, a koji nastaje po osnovu privremene razlike.

Rukovodstvo Društva smatra da su poreske obaveze pravilno izračunate i uključene u finansijske izvještaje.

4.18. Odloženi prihodi i primljene donacije

Društvo primljene donacije u opremi umanjuje za iznos godišnje amortizacije opreme, odnosno za isti iznos priznaje prihod. U narednoj tabeli prikazan je iznos primljenih donacija na kraju 2021. odnosno 2022. godine.

Red. br.	Stavka	2022. godina	2021. godina
1	Primljena donacija u opremi	27,055.37	38,709.25

U okviru grupe 49 prikazane su- Obračunate kamate koje se plaćaju unazad- odnosno kamata po osnovu Ugovora o lizingu za decembar 2022. godine u iznosu od 59.91€ koja dospijeva na plaćanje u januaru 2023. godine.

4.19. Ostali prihodi iz poslovanja

Društvo je u izvještajnim periodima ostvarilo sledeće ostale prihode iz poslovanja:

Red. br.	Vrsta prihoda	2022. godina	2021
			godina
1	Prihodi po osnovu eko-naknada	458,508.42	488,902.71
2	Prihodi po osnovu prenosa emisionih kredita	0.00	7,368.43
3	Prihodi po osnovu donacija	11,653.88	11,653.88
4	Prihodi po osnovu refundacija	12,614.41	0.00
5	Dobitak od raskida Ugovora prije procijenog roka	2,949.11	0.00
6	Viškovi	313.34	0.00
Ukupno		486,039.16	507,925.02

4.20. Poslovni rashodi

Društvo je u izvještajnim periodima ostvarilo sledeće poslovne rashode:

Red. br.	Vrsta rashoda	2022. godina	2021. godina
1	Troškovi ostalog materijala	2,195.90	1,724.07
2	Troškovi goriva i energije	2,437.89	2,662.25
3	Troškovi zarada	248,970.73	180,422.85
4	Troškovi naknada zarada i ostali lični rashodi	50,583.53	56,011.44

Fond za zaštitu životne sredine
Napomene uz finansijske iskaze

5	Troškovi amortizacije	68,578.43	60,287.87
6	Troškovi rezervisanja	1,000.00	33,622.20
7	Troškovi transportnih usluga	4,418.34	3,873.71
8	Troškovi održavanja	1,442.86	874.32
9	Troškovi reklame i propagande	6,240.68	987.78
10	Ostali materijalni troškovi	181,393.55	290,000.00
11	Nematerijalni troškovi	26,471.02	18,943.54
Ukupno		593,732.93	649,410.03

U okviru pozicije Ostali nematerijalni troškovi, na kontu 539, prikazi su troškovi po osnovu realizacije projekata. U narednoj tabeli prikazana je analitička evidencija po realizovanim projektima.

Ostali materijalni troškovi		
1	Troškovi projekta- el. i hibri. vozila- fizička i pravna lica	100,000.00
2	Troškovi projekta- el. i hibri. vozila- javni sektor	15,000.00
3	Troškovi projekta- Uklanjanje otpada	63,602.64
4	Troškovi projekta	2,790.91
Ukupno		181,393.55

1. Na osnovu raspisanog Javnog konkursa za dodjelu subvencija fizičkim licima, privrednicima i preduzetnicima za kupovinu električnih i hibridnih vozila za 2022. godinu isplaćeno je 100.000,00€. Sredstva opredijeljena ovim Javnim konkursom su isplaćena u potpunosti korisnicima.
2. Na osnovu raspisanog Javnog konkursa za dodjelu subvencija za kupovinu električnih i hibridnih vozila u javnom sektoru isplaćen je iznos od 15.000,00€ korisnicima Radio televizija Crne Gore iznos od 10.000,00€ i Centralna banka Crne Gore iznos od 5.000,00€.
3. Na osnovu Javnog konkursa za dodjelu bespovratnih sredstava (subvencija) za realizaciju projekta uklanjanja otpada odbačenog u životnu sredinu (tzv. „divlje deponije“) isplaćeno je sledećim korisnicima: Opština Mojkovac iznos od 29.602,64€ i Komunalne djelatnosti Bar u iznos od 34.000,00€.
4. Korisnik Venn tour koji je u 2021. godini dobio subvenciju u iznosu od 10.000,00€ za kupovinu 2 električna vozila nije izvršio nabavku u predviđenom roku, pa je iz tog razloga raskinut Ugovor o namjenskom korišćenju sredstva sa ovim korisnikom. Za iznos povrata umanjeni su rashodi za 2022. godinu.

Javni konkurs za dodjelu subvencija za realizaciju projekata korišćenja obnovljivih izvora energije – za proizvodnju električne energije za sopstvene potrebe u mrežnom ili samostalnom radu „On-grid i Off-grid fotonaponski sistemi“ raspisan je u decembru 2021. godine. Rezervisana sredstva za realizaciju projekta iznosila su 190.000,00€, dok je projekat realizovan u iznosu od 142.790,91€. Za razliku u iznosu od 47.209,09€ umanjeni su rashodi u 2022. godini.

Na osnovu Javnog konkursa za dodjelu subvencija za kupovinu električnih i hibridnih vozila u javnom sektoru odobrena su sredstva korisniku Pošta Crne Gore u iznosu od 10.000,00€. Sredstva će biti isplaćena korisniku nakon što izvrši nabavku vozila u skladu sa zaključenim Ugovorom o dodjeli bespovratnih sredstava, dok su rashodi priznati u 2022. godini.

Na osnovu raspisanog Javnog konkursa za dodjelu subvencija fizičkim licima, privrednicima i preduzetnicima za kupovinu električnih i hibridnih vozila za 2022. objavljenog 26.12.2022. godine opredijeljena su sredstva korisnicima u iznosu od 50.000,00€, a ista će biti isplaćena korisnicima početkom 2023. godine. Izvršeno je rezervisanje, odnosno rashodi su priznati u 2022. godini.

4.21. Ostali poslovni rashodi

Red. br.	Vrsta prihoda i rashoda	2022. godina	2021. godina
1	Rashodi po osnovu kazni	0.00	0.00
2	Gubici po osnovu obezvređenja stalnih sredstava	0.00	0.00
3	Ostali poslovni rashodi	6,870.79	2984.38
Ukupno ostali poslovni rashodi		6,870.79	2,984.38

Ostali poslovni rashodi odnose se na manjkove, donacije i sponzorstva.

4.22. Finansijski prihodi i rashodi i prihodi i rashodi od usklađivanja vrijednosti finansijske imovine i obaveza

Društvo je u izvještajnim periodima ostvarilo sledeće finansijske prihode i rashode i prihodi i rashode od usklađivanja vrijednosti finansijske imovine i obaveza:

Red. br.	Vrsta prihoda i rashoda	2022. godina	2021. godina
1.	Prihodi od kamata	37.00	713.74
2.	Pozitivne kursne razlike	0.00	0.00
3.	Prihodi po osnovu dividendi	0.00	0.00
4.	Prihodi po osnovu usklađivanja vrijednosti finansijskih instrumenata	0.00	0.00
Ukupno		37.00	713.74
5.	Rashodi kamata	2,186.51	10,639.20
6.	Negativne kursne razlike	0.00	0.00
7.	Rashodi po osnovu usklađivanja vrijednosti finansijskih instrumenata	0.00	0.00
Ukupno		2,186.51	10,639.20

4.23. Izloženost deviznom riziku

U prethodnim izvještajnim periodima društvo nije bilo izloženo deviznom riziku.

4.24. Izloženost kreditnom riziku

U prethodnim izvještajnim periodima društvo nije bilo izloženo kreditnom riziku.

4. OSTALA OBJELODANJIVANJA

5.1. Potencijalne obaveze i potencijalna sredstva

Društvo nema preuzetih, niti identifikovanih potencijalnih sredstava i obaveza.

5.2. Događaji nakon izvještajnog perioda

Društvo nema značajnih događaja nastalih poslije izvještajnog perioda.

U Podgorici, dana 31.03.2023. godine

(Potpis ovlašćenog lica)

OBRAČUN AMORTIZACIJE OSNOVNIH SREDSTAVA

Popunjava lice	
Matični broj: 03304094	Šifra djelatnosti: 8412
Popunjava: Bojana Ilić	

Naziv: DRUŠTVO SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU "FOND ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE"
Sjedište: ULICA SLOBODE BR.2 , PODGORICA, CRNA GORA

BROJ ISKAZA: 81947/2022

Broj grupe	Početni saldo	Kupovina sredstava koja se stavljaju u upotrebu	Prodaja sredstava tokom godine	Neotpisana vrjednost (2+3-4)	Stopa %	Amortizacija (5 x 6)	Neotpisana vjednost na kraju godine
1	2	3	4	5	6	7	8
I	0	0	0	0	5	0	0
II	21311.68	0	0	21311.68	15	3196.75	18114.93
III	35453.47	388.38	2295.49	33546.36	20	6709.27	26837.09
IV	0	0	0	0	25	0	0
V	8794.77	0	0	8794.77	30	2638.43	6156.34
UKUPNO	65559.92	388.38	2295.49	63652.81	0	12544.45	51108.36

Lice odgovorno za sastavljanje finansijskih iskaza
 Dana 31.12.2022 Bojana Ilić

M.P.   Odgovorno lice
 Draško Boljević

_____
 Šef računovodstva   Direktor